

ཕྱོད་ལྔ་འཕགས་པ་ཤེས་རབ་གྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དོན་ཅེ་གཙོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་
ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།

The Diamond Cutter,
An Exalted Sutra of the Greater Way on the
Perfection of Wisdom

།ཀུ་གར་སྐད་དུ། ལྷོ་རྒྱ་བརྗོད་ཀྱི་ཀུན་མ་བླ་རྒྱ་ལྷ་ར་མི་ཏམ་ཏུ་ཡུ་ན་སྐྱ་བུ། བོད་
སྐད་དུ། འཕགས་པ་ཤེས་རབ་གྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དོན་ཅེ་གཙོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་
ཆེན་པོའི་མདོ།

In the language of India, this teaching is called the *Arya Vajra Chedaka Nama Prajnya Paramita Mahayana Sutra*. In the language of Tibet, it is called the *Pakpa Sherab Kyi Parultu Chinpa Dorje Chupa Shejawa Tekpa Chenpoy Do*. [In the English language, it is called "*The Diamond Cutter, An Exalted Sutra of the Greater Way on the Perfection of Wisdom.*"]

སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

I bow down to all Buddhas and bodhisattvas.

Diamond Cutter Sutra

།འདི་སྐད་བདག་གིས་ཐོས་པ་དུས་གཅིག་ན། བཙམ་ལྡན་འདས་མཉན་དུ་ཡོད་པ་
ན་རྒྱལ་བུ་རྒྱལ་བུའི་གྱི་ཚལ་མགོན་མེད་ཟས་སྦྱིན་གྱི་ཀུན་དགའ་ར་བ་ན་དགོ་སྦྱོང་
སྦྱོང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུའི་དགོ་སྦྱོང་གི་དགོ་འདུན་ཆེན་པོ་དང་། བྱང་རྒྱལ་སེམས་
དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རབ་རྩ་མང་པོ་དང་ཐབས་ཅིག་རྩ་བཞུགས་ཏེ།

These words once I heard. The Conqueror was residing at Shravasti, in the park of Anapindada in the gardens of Prince Jeta. In convocation with him was a great gathering of 1,250 monks who were listeners, as well as an immense number of bodhisattvas who were great beings.

དེ་ནས་བཙམ་ལྡན་འདས་སྤྱོད་ཀྱི་ཚལ་ཐབས་དང་ཚོས་གོས་སྦྱེལ་
གསོལ་ཏེ་ལྷུང་བཟེད་བསྐྱམས་ནས་མཉན་ཡོད་གྱི་གྲོང་ཁྱིམ་ཆེན་པོར་བསོད་
སྦྱོམས་གྱི་ཕྱིར་ཞུགས་སོ། །དེ་ནས་བཙམ་ལྡན་འདས་མཉན་ཡོད་གྱི་གྲོང་ཁྱིམ་ཆེན་
པོར་བསོད་སྦྱོམས་གྱི་ཕྱིར་གཤེགས་ནས་བསོད་སྦྱོམས་གྱི་ཞལ་ཟས་མཚུགས་རྩ་
གསོལ་ཏེ་ཟས་གྱི་བྱ་བ་མཛད་ནས་ཟས་སྦྱི་མའི་བསོད་སྦྱོམས་སྤངས་པས། ལྷུང་
བཟེད་དང་ཚོས་གོས་བཞག་ནས་ཞབས་བསིལ་ཏེ་གདན་བཞགས་པ་ལ་སྦྱིལ་མོ་
ཀུང་བཙས་ནས་སྦྱུང་དང་པོར་བསྐྱང་སྟེ་དེ་ལ་མངོན་དུ་བཞག་ནས་བཞུགས་སོ། །

In the morning then the Conqueror donned his monk's robes and outer shawl, took up his sage's bowl, and entered the great city of Shravasti for requesting his meal. After collecting the food, he returned from the city and partook of it. When he had finished eating, he put away his bowl and shawl, for he was a person who had given up eating in the latter part of the

Diamond Cutter Sutra

day. Lord Buddha then washed his feet and seated himself on a cushion that had been set forth for him. He crossed his legs in the full lotus position, straightened his back, and placed his thoughts into a state of contemplation.

དེ་ནས་དག་སློང་མང་པོ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ག་ལ་བ་དེར་དོང་སྟེ་ལྷགས་ནས་བཅོམ་
ལྡན་འདས་ཀྱི་ཞབས་ལ་མགོ་བོས་ཕྱག་འཚལ་ཏེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ལན་གསུམ་
བསྐྱོར་བ་བྱས་ནས་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་འཁོད་དོ། །ཡང་དེའི་ཚེ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་
འབྱོར་འཁོར་དེ་ཉིད་དུ་འདུས་པར་གྱུར་ཏེ་འདུག་གོ། །

Then a great number of monks advanced towards the Conqueror and, when they had reached his side, bowed and touched their heads to his feet. They circled him in respect three times, and seated themselves to one side. At this point the junior monk Subhuti was with this same group of disciples, and he took his seat with them.

དེ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་སྟན་ལས་ལངས་ཏེ་གླ་གོས་ཕྱག་པ་གཅིག་ཏུ་
གཟར་ནས་ཕུས་མོ་གཡས་པའི་ལྗང་ས་ལ་བཅུགས་ཏེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ག་ལ་བ་
དེ་ལོགས་སུ་ཐལ་མོ་སྐྱར་བ་བཏུད་དེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་
ཏོ། །

Then the junior monk Subhuti rose from his cushion, dropped the corner of his upper robe from one shoulder in a gesture of respect, and knelt with his right knee to the ground. He faced the Conqueror, joined his palms at his heart, and bowed. Then he beseeched the Conqueror, in the following words:

Diamond Cutter Sutra

བཅོམ་ལྷན་འདས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་
སངས་རྒྱས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ལ་ཕན་
གདགས་པའི་དམ་པ་ཇི་སྟེད་པས་ཕན་བཏགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་
བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་
སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཡོངས་སུ་གཏད་པའི་དམ་པ་ཇི་སྟེད་པས་ཡོངས་སུ་
གཏད་པ་ནི། བཅོམ་ལྷན་འདས། རོ་མཚར་ལགས་ སོ།།

O Conqueror, the Buddha, the One Gone Thus, the Destroyer of the Foe, the Totally Enlightened One, has given much beneficial instruction to the bodhisattvas who are great beings. All the instruction he has ever given has been of benefit.

And the One Gone Thus, the Destroyer of the Foe, the Totally Enlightened One, has as well instructed these bodhisattvas who are great beings by granting them clear direction. All the clear direction he has ever granted, o Conqueror, has been a wondrous thing. It is, o Conqueror, a wondrous thing.

བདེ་བར་གཤེགས་པ། རོ་མཚར་ལགས་སོ། །བཅོམ་ལྷན་འདས། བྱང་ཆུབ་
སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས་ཇི་ལྟར་གནས་པར་བགྱི། ཇི་
ལྟར་བསྐྱབ་པར་བགྱི། ཇི་ལྟར་སེམས་རབ་ཏུ་གཟུང་བར་བགྱི།

And now, o Conquering One, what of those who have entered well into the way of the bodhisattva? How shall they live? How shall they practice? How should they keep their thoughts?

Diamond Cutter Sutra

དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་
འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏེ། །རབ་འབྱོར། །ལེགས་སོ། །ལེགས་སོ། །རབ་
འབྱོར། དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བྱང་ཚུབ་
སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཚེན་པོ་རྣམས་ལ་ཕན་གདགས་པའི་དམ་པས་ཕན་
བཏགས་སོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཚེན་
པོ་རྣམས་ལ་ཡོངས་སུ་གཏད་པའི་དམ་པས་ཡོངས་སུ་གཏད་དོ། །

This did Subhuti ask, and then the Conqueror spoke the following words, in reply to Subhuti's question:

O Subhuti, it is good, it is good. O Subhuti, thus it is, and thus is it: the One Thus Gone has indeed done benefit to the bodhisattvas who are great beings, by granting them beneficial instruction. The One Thus Gone has indeed given clear direction to the bodhisattvas who are great beings, by granting them the clearest of instruction.

རབ་འབྱོར། དེའི་སྤྱིར་ཉོན་ལ་ལེགས་པར་རབ་ཏུ་ཡིད་ལ་བྱུངས་ཤིག་དང་། བྱང་
ཚུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས་ཇི་ལྟར་གནས་པར་བྱ་བ་
དང་། ཇི་ལྟར་བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་དང་། ཇི་ལྟར་སེམས་རབ་ཏུ་གཟུང་བར་བྱ་བ་ངས་
སྟོན་ལ་བཤད་དོ། །

And since it is so, o Subhuti, listen now to what I speak, and be sure that it stays firmly in your heart, for I shall reveal to you how it is that those who have entered well into the way of the bodhisattva should live, and how they should practice, and how they should keep their thoughts.

བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་གསོལ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་
བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱི་ལྟར་ཉན་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་
བཀའ་སྩལ་དོ། །

"Thus shall I do," replied the junior monk Subhuti, and he sat to listen as instructed by the Conqueror. The Conqueror too then began, with the following words:

རབ་འབྱོར། འདི་ལ་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས་
འདི་སྐྱེས་དུ། བདག་གིས་ཇི་ཅམ་སེམས་ཅན་དུ་བསྐྱབས་བསྐྱས་པ་སྐོང་ལས་
སྐྱེས་པའམ། མངལ་ནས་སྐྱེས་པའམ། རྫོད་གཤེར་ལས་སྐྱེས་པའམ། བརྒྱས་ཏེ་
སྐྱེས་པའམ། གཟུགས་ཅན་ནམ། གཟུགས་མེད་པའམ། འདུ་ཤེས་ཅན་ནམ།
འདུ་ཤེས་མེད་པའམ། འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་ནམ། སེམས་ཅན་གྱི་
ཁམས་ཇི་ཅམ་སེམས་ཅན་དུ་གདགས་པས་བཏགས་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཡུང་པོ་
ལྷག་མ་མེད་པའི་སྐྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་དབྱིངས་སུ་ཡོངས་སུ་སྐྱ་ངན་ལས་
བཟོའོ། །དེ་ལྟར་སེམས་ཅན་ཚད་མེད་པ་ཡོངས་སུ་སྐྱ་ངན་ལས་བཟོས་ཀྱང་
སེམས་ཅན་གང་ཡང་ཡོངས་སུ་སྐྱ་ངན་ལས་བཟོས་པར་གྱུར་པ་མེད་དོ། །སྐྱེས་དུ་
སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

Subhuti, this is how those who have entered well into the way of the bodhisattva must think to themselves as they feel the Wish to achieve enlightenment:

Diamond Cutter Sutra

I will bring to nirvana the total amount of living beings, every single one numbered among the ranks of living kind: those who were born from eggs, those who were born from a womb, those who were born through warmth and moisture, those who were born miraculously, those who have a physical form, those with none, those with conceptions, those with none, and those with neither conceptions nor no conceptions. However many living beings there are, in whatever realms there may be, anyone at all labelled with the name of "living being," all these will I bring to total nirvana, to the sphere beyond all grief, where none of the parts of the suffering person are left at all. Yet even if I do manage to bring this limitless number of living beings to total nirvana, there will be no living being at all who was brought to their total nirvana.

དེ་ཅི་འདྲི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་ཅན་དུ་
འདུ་ཤེས་འཇུག་ན། དེ་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ།།

Why is it so? Because, Subhuti, if a bodhisattva were to slip into conceiving of someone as a living being, then we could never call them a "bodhisattva."

དེ་ཅི་འདྲི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། གང་སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་གམ། སྲོག་

Diamond Cutter Sutra

ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་གམ། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན། དེ་བྱང་རྒྱལ་སེམས་
དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་བའི་སྤྱིར་རོ།།

Why is it so? Because, o Subhuti, if anyone were to slip into conceiving of someone as a living being, or as something that lives, or as a person, then we could never call them a "bodhisattva."

ཡང་རབ་འབྱོར། བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་དངོས་པོ་ལ་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་
ནོ། །ཚོས་གང་ལ་ཡང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་ནོ། །གཟུགས་ལའང་མི་
གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་པར་བྱའོ།། སྒྲ་དང་། འི་དང་། རོ་དང་། རིག་བྱ་དང་།
ཚོས་ལའང་མི་གནས་པར་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་ན། །

And I say, o Subhuti, that a bodhisattva performs the act of giving without staying in things. They perform the act of giving without staying in any object at all. They perform the act of giving without staying in things that you see. They perform the act of giving without staying in sounds, and without staying in smells, or tastes, or things that you touch, or in objects of the thought.

རབ་འབྱོར། ཅི་ནས་མཚན་མར་འདུ་ཤེས་པ་ལའང་མི་གནས་པ་དེ་ལྟར་བྱང་རྒྱལ་
སེམས་དཔའ་སྦྱིན་པ་སྦྱིན་ནོ། །

Diamond Cutter Sutra

O Subhuti, bodhisattvas perform the act of giving without conceiving of any thing in any way as a sign. That is how they give.

དེ་ཅི་འདྲི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་གང་མི་གནས་པར་སྤྱིན་
པ་སྤྱིན་པ་དེའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་ནི། རབ་འབྱོར། ཚད་གཟུང་བར་སྤྲོ་བ་མ་
ཡིན་པའི་སྤྱིར་རོ།།

Why is it so? Think, o Subhuti, of the mountains of merit collected by any bodhisattva who performs the act of giving without staying. This merit, o Subhuti, is not something that you could easily ever measure.

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྤྲོ་བ་དུ་སེམས། ཤར་སྤྱོད་གས་ཀྱི་ནམ་མཁའི་ཚད་གཟུང་བར་
སྤྲོ་བ། རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ།
།བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། དེ་བཞིན་དུ་ལྟོ་དང་། རུབ་དང་། བྱང་
དང་། ལྟང་དང་། འོག་གི་སྤྱོད་གས་དང་། སྤྱོད་གས་མཚམས་དང་། སྤྱོད་གས་བཅུ་འདྲེ་
ནམ་མཁའི་ཚད་གཟུང་བར་སྤྲོ་བ། རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་
འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་
འབྱོར། དེ་བཞིན་དུ་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་གང་མི་གནས་པའི་སྤྱིན་པ་སྤྱིན་པ་དེའི་
བསོད་ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་ཡང་ཚད་གཟུང་བར་སྤྲོ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །

O Subhuti, what do you think? Would it be easy to measure the space to the east of us?

Diamond Cutter Sutra

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it would not.

The Conqueror said,

And just so, would it be easy to measure the space in any of the main directions to the south of us, or to the west of us, or to the north of us, or above us, or below us, or in any of the other directions from us? Would it be easy to measure the space to any of the ten directions from where we now stand?

And Subhuti respectfully replied,

Conqueror, it would not.

Then the Conqueror said:

And just so, Subhuti, it would be no easy thing to measure the mountains of merit collected by any bodhisattva who performs the act of giving without staying.

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱམ་དུ་སེམས། མཚན་ཡུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་
གཤེགས་པར་བལྟའམ།

Now Subhuti, what do you think? Should we consider someone to be One Thus Gone, just because they possess the totally exquisite marks that we find on a Buddha's body?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་ཏེ། མཚན་
ཡུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མི་བལྟའོ། །དེ་ཅི་འུ་སྐྱེད་དུ་ཞེ་ན། དེ་

བཞིན་གཤེགས་པས་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་གང་གསུངས་པ་དེ་ཉིད་མཚན་
ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་མཆིས་པའི་སྐད་དུ་འོ། །དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་།

And Subhuti respectfully replied,

O Conquering One, we should not. We should not consider anyone One Thus Gone just because they possess the totally exquisite marks that we find on a Buddha's body. And why not? Because when the One Thus Gone himself described the totally exquisite marks on a Buddha's body, he stated at the same time that they were impossible.

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྲིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏེ།
།རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟོན་དུ་སེམས། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དེ་ཅམ་དུ་རྩུན་
མོ། །ཇི་ཅམ་དུ་མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མེད་པ་དེ་ཅམ་དུ་མི་རྩུན་ཏེ། དེ་ལྟར་དེ་
བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་མཚན་དང་མཚན་མེད་པར་བལྟའོ།

And then the Conqueror spoke to the junior monk Subhuti again, as follows:

O Subhuti, what do you think? The totally exquisite marks on a Buddha's body are, as such, are deceptive. The totally exquisite marks on a Buddha's body are also not deceptive, but only insofar as they do not exist. And so you should see the One Thus Gone as having no marks, no marks at all.

།དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་
གྲིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏེ། །བཅོམ་ལྡན་འདས། མ་འོངས་པའི་དུས་ལྔ་བརྒྱ་

Diamond Cutter Sutra

ཐ་མ་ལ་དམ་པའི་ཚོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇིག་པར་འགྱུར་བ་ན་སེམས་ཅན་གང་ལ་
ལ་དག་འདི་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེའི་ཚིག་བཤད་པ་འདི་ལ་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་
པར་འགྱུར་བ་ལྟ་མཆིས་སམ།

Thus did the Conqueror speak. And then the junior monk Subhuti replied to the Conquering One, as follows:

O Conqueror, what will happen in the future, in the days of the last five hundred, when the holy Dharma is approaching its final destruction? How could anyone of those times ever see accurately the meaning of the explanations given in sutras such as this one?

བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། བྱོད་འདི་སྐད་དུ། མ་འོངས་
པའི་དུས་ལྔ་བརྒྱ་ཐ་མ་ལ་དམ་པའི་ཚོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འཇིག་པར་འགྱུར་བ་ན་
སེམས་ཅན་གང་ལ་ལ་དག་འདི་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེའི་ཚིག་བཤད་པ་འདི་ལ་ཡང་དག་
པར་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་པར་འགྱུར་བ་ལྟ་མཆིས་སམ་ཞེས་མ་བཟེན་ཅིག །

And the Conqueror replied,

Subhuti, you should never ask the question you have just asked: "What will happen in the future, in the days of the last five hundred, when the Dharma is approaching its final destruction? How could anyone of those times ever see accurately the meaning of the explanations given in sutras such as this one?"

ཡང་རབ་འབྱོར། མ་འོངས་པའི་དུས་ལྔ་བརྒྱ་ཐ་མ་ལ་དམ་པའི་ཚོས་རབ་ཏུ་རྣམ་

Diamond Cutter Sutra

ཕར་འཇིག་ཕར་འགྱུར་བ་ན་བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྩེ་ལ་
 སྦྱིམས་དང་ལྡན་པ། ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ། ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པ་དག་འབྱུང་སྟེ།
 རབ་འབྱོར། བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་ཀྱང་སངས་རྒྱུས་
 གཅིག་ལ་བསྟེན་བཀུར་བྱས་པ་མ་ཡིན། སངས་རྒྱུས་གཅིག་ལ་དགོ་བའི་རྩ་བ་
 བསྐྱེད་པ་མ་ཡིན་གྱི། རབ་འབྱོར། སངས་རྒྱུས་བརྒྱ་སྟོང་མང་པོ་ལ་བསྟེན་བཀུར་
 བྱས་ཤིང་། སངས་རྒྱུས་བརྒྱ་སྟོང་དུ་མ་ལ་དགོ་བའི་རྩ་བ་དག་བསྐྱེད་པའི་བྱང་
 རྒྱུ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དག་འབྱུང་ངོ་།།

I say to you, o Subhuti, that in the future, in the days of the last five hundred, when the holy Dharma is approaching its final destruction, there will come bodhisattvas who are great beings, who possess morality, who possess the fine quality, and who possess wisdom.

And these bodhisattvas who are great beings, o Subhuti, will not be ones who have rendered honor to but a single Buddha, or who have collected stores of virtue with a single Buddha. Instead, o Subhuti, they will be ones who have rendered honor to many hundreds of thousands of Buddhas, and who have collected stores of virtue with many hundreds of thousands of Buddhas. Such are the bodhisattvas, the great beings, who then will come.

རབ་འབྱོར། གང་དག་འདི་ལྟ་བུའི་མདོ་སྟེན་རྒྱུ་བཤད་པ་འདི་ལ་སེམས་དད་པ་
 གཅིག་ཙམ་རྟེན་ཕར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ནི། རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་
 མཁྱེན་ཏོ། །རབ་འབྱོར། དེ་དག་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས་ཏེ། རབ་
 འབྱོར། སེམས་ཅན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་

པ་བསྐྱེད་ཅིང་རབ་ཏུ་སྤྱད་པར་འགྱུར་རོ།།

Suppose, o Subhuti, that a person reaches even just a single feeling of faith for the words of a sutra such as this one. The One Thus Gone, Subhuti, knows any such person. The One Thus Gone, Subhuti, sees any such person. Such a person, o Subhuti, has produced, and gathered safely into themselves, a mountain of merit beyond any calculation.

དེ་ཅི་འི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། གྲུང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་
དག་ནི། བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་ཞིང་། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་
པ་མ་ཡིན། ལྷོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། གང་ཟུག་ཏུ་འང་འདུ་ཤེས་འཇུག་
པར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།

Why is it so? Because, Subhuti, these bodhisattvas who are great beings never slip into any conception of something as a self, nor do they slip into any conception of something as a living being, nor any conception of something as being alive, nor any conception of something as a person.

།རབ་འབྱོར། གྲུང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་དག་ཆོས་སུ་འདུ་
ཤེས་པ་དང་། ཆོས་མེད་པར་ཡང་འདུ་ཤེས་མི་འཇུག་སྟེ། དེ་དག་ནི། འདུ་ཤེས་
དང་། འདུ་ཤེས་མེད་པར་ཡང་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་རོ།།

Subhuti, these bodhisattvas who are great beings neither slip into any conception of things as things, nor do they slip into any conception of things as not being things. They neither slip into any conception of a thought as a conception, nor do they slip into any conception of a thought as not being a conception.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔལ་སེམས་དཔལ་
ཚེན་པོ་དེ་དག་ཚོས་སྤྱུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་ན། དེ་ཉིད་དེ་དག་གི་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་
འགྱུར་ཞིང་། སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་
འཛིན་པར་འགྱུར་བའི་སྲིད་རོ།།

Why is it so? Because if, Subhuti, these bodhisattvas who are great beings were to slip into any conception of things as things, then they would grasp these same things as being a "self"; they would grasp them as being a living being; they would grasp them as being something that lives; they would grasp them as a person.

གལ་ཏེ་ཚོས་མེད་པར་འཇུག་ནའང་དེ་ཉིད་དེ་དག་གི་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་
ཞིང་། སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་
པར་འགྱུར་བའི་སྲིད་རོ།།

And even if they were to slip into thinking of them as not being things, that too they would grasp as being a "self"; and as being a living being; and as being something that lives; and as being a person.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་ཞེ་ན། ཡང་རབ་འབྱོར། བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔལ་ཚོས་ཀྱང་ལོག་པར་
གཟུང་བར་མི་བྱ་སྟེ། ཚོས་མ་ཡིན་པ་ཡང་མི་གཟུང་བའི་སྲིད་རོ། །དེ་བས་ན།
དེ་ལས་དགོངས་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཚོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་གཟིངས་ལྟ་
བུར་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཚོས་རྣམས་ཀྱང་སྤང་བར་བྱ་ན། ཚོས་མ་ཡིན་པ་རྣམས་

ལྷ་ཅི་སྐྱོམ་ཞེས་གསུངས་སོ།།

Why is it so? Because, Subhuti, the bodhisattvas never hold the Dharma in the wrong way either. Nor do they hold what is not the Dharma. This then is what the One Thus Gone meant when he said:

Those who understand that this presentation of the Dharma is like a ship leave even these teachings of Dharma behind. What need is there to mention then what they do with that which is not the Dharma?

གཞན་ཡང་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐྱད་ཅེས་
བཀའ་སྤྲུལ་ཏོ། །རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟོམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་
གང་སྐྱེན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྗེས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྗེས་པར་
སངས་རྒྱས་པའི་ཚེས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་དམ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཚེས་གང་
ཡང་བསྟན་ཏམ། དེ་སྐྱད་ཅེས་བཀའ་སྤྲུལ་པ་དང་།

And the Conqueror said these words as well to the junior monk Subhuti:

Subhuti, what do you think? Is there any such thing as an enlightenment where Those Gone Thus reach some incomparable, perfect, and total Buddhahood? And does the One Thus Gone ever teach any Dharma at all?

བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐྱད་ཅེས་གསོལ་ཏོ།
།བཅོམ་ལྡན་འདས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་དོན་འདི་བདག་གིས་
འཚལ་བ་ལྟར་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་སྐྱེན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྗེས་པར་

པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་
སོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བསྟན་པའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་སོ། །

Then the junior monk Subhuti replied to the Conqueror, in the following words:

O Conqueror, as far as I can catch the thrust of what the Conqueror has spoken thus far, then I would have to say that it is impossible for there to be any such thing as an enlightenment where Those Gone Thus could ever reach some incomparable, perfect, and total enlightenment. And it is impossible as well for there to be any such thing as a Dharma that the One Thus Gone could ever teach.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཚོས་གང་ཡང་མངོན་པར་རྫོགས་
པར་སངས་རྒྱས་པའམ་བསྟན་པ་དེ་ནི། གཟུང་དུ་མ་མཆིས། བརྗོད་དུ་མ་མཆིས་
ཏེ། དེ་ནི། ཚོས་ཀྱང་མ་ལགས། ཚོས་མ་མཆིས་པ་ཡང་མ་ལགས་པའི་སྲིད་
དུ་འོ། །དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། འཕགས་པའི་གང་ཟག་རྣམས་ནི། འདུས་མ་བཞིས་
ཀྱིས་རབ་ཏུ་སྤེ་བའི་སྲིད་དུ་འོ། །

And why is this the case? Because it is impossible for there to be any such thing as an enlightenment which the One Thus Gone has reached, or a Dharma which he has taught, which could ever be held. It is impossible for there to be any such thing that could ever be described. And this is because it is neither true that these things exist, nor that it is impossible for them to exist.

And why is that? Because these persons who are realized beings distinguish all these things, perfectly, through that which is unproduced.

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས།
 རིགས་གྱི་བྱུང་མ། རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་གང་ལ་ལ་ཞིག་གིས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་
 པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་འདི་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་
 སྦྱིན་པ་བྱིན་ན། རིགས་གྱི་བྱུང་མ། རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་དེ་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་
 གྱི་ཕུང་པོ་མང་དུ་བསྐྱེད་དམ།

And once more the Conqueror spoke:

O Subhuti, what do you think? Suppose some son or daughter of noble family were to take all the planets of this great world system, a system with a thousand of a thousand of a thousand planets, and cover them with the seven kinds of precious substances, and offer them to someone. Would that son or daughter of noble family create many great mountains of merit from such a deed?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། མང་ལགས་སོ། །བདེ་བར་
 གཤེགས་པ། མང་ལགས་ཏེ། རིགས་གྱི་བྱུང་མ། རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་དེ་གཞི་དེ་ལས་
 བསོད་ནམས་གྱི་ཕུང་པོ་མང་དུ་བསྐྱེད་དོ། །དེ་ཅིའི་སྦྱད་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྡན་
 འདས། བསོད་ནམས་གྱི་ཕུང་པོ་དེ་ཉིད་ཕུང་པོ་མ་མཆིས་པའི་སྦྱད་དུ་སྟེ། དེས་ན།
 དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བསོད་ནམས་གྱི་ཕུང་པོ་བསོད་ནམས་གྱི་ཕུང་པོ། །ཞེས་
 གསུངས་སོ། །

Diamond Cutter Sutra

Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, many would it be. O You who have Gone to Bliss, it would be many. This son or daughter of noble family would indeed create many great mountains of merit from such a deed. And why is it so? Because, o Conqueror, these same great mountains of merit are great mountains of merit that could never exist. And for this very reason do the Ones Gone Thus speak of "great mountains of merit, great mountains of merit."

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། རིགས་ཀྱི་བུ་འཇམ། རིགས་
ཀྱི་བུ་མོ་གང་གིས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་འདི་རིན་པོ་
ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས། གང་གིས་ཆོས་ཀྱི་
རྣམ་གྲངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཆོག་བཞི་པའི་ཆོག་སྤུ་བཅད་པ་གཅིག་ཙམ་བཟུང་
ནས་གཞན་དག་ལ་ཡང་འཆད་ཅིང་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་ན། དེ་གཞི་དེ་ལས་
བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་དོ། །

And then the Conqueror said,

Suppose, o Subhuti, that some son or daughter of noble family were to take all the planets of this great world system, a system with a thousand of a thousand of a thousand planets, and cover them all with the seven kinds of precious substances, and offer them to someone. Suppose on the other hand that anyone held but a single verse of four lines from this particular presentation of the Dharma, and explained it to others, and taught it correctly. By doing the latter, a person would create many more great mountains of merit than with the former: the mountains of their merit would be countless, and beyond all calculation.

དེ་ཅི་འདྲི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤམ་གསལ་པ་དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་
ཚོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་ཚོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་
ནི། འདི་ལས་བྱང་སྟེ། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱང་འདི་ལས་སྐྱེས་
པའི་སྤྱིར་རོ།

Why is it so? Because, Subhuti, this is where the matchless and totally perfect enlightenment of the Ones Thus Gone, the Destroyers of the Foe, the Totally Enlightened Buddhas, comes from. It is from this as well that the Buddhas, the Conquerors, are born.

དེ་ཅི་འདྲི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་
རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་དེ་དག་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤམ་གསལ་པས་
གསུངས་པའི་སྤྱིར་ཏེ། དེས་ན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་རྣམས་ཞེས་བྱའོ།

Why is it so? Because, o Subhuti, these qualities of an Enlightened Being—what we call the "qualities of an Enlightened Being"—are qualities of an Enlightened Being which Those Gone Thus have said could never even exist. And that is in fact why we can call them the "qualities of an Enlightened Being."

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟོན་དུ་སེམས། རྒྱན་དུ་ལྷགས་པ་འདི་སྟོན་དུ། བདག་གིས་
རྒྱན་དུ་ལྷགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ་སྟོན་དུ་སེམས་སམ།

Diamond Cutter Sutra

Now Subhuti, what do you think? Do those who have entered the stream ever think to themselves, "Now I have attained the goal of entering the stream"?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །དེ་ཅིའི་
སྲིད་དུ་ཞེན། བཙམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། ཅི་ལའང་ལྷགས་པ་མ་མཆིས་པའི་སྲིད་
དུ་སྟེ། དེས་ན། རྩུན་དུ་ལྷགས་པ་ཞེས་བགྱིའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, they do not. And why is it so? It is, o Conqueror, because it would be impossible for them to enter anything at all. And this is precisely why we can call them a "stream enterer."

གཟུགས་ལའང་མ་ལྷགས། སྐྱ་ལ་མ་ལགས། ཇི་ལ་མ་ལགས། རོ་ལ་མ་
ལགས། རེག་བྱ་ལ་མ་ལགས་ཆོས་ལའང་མ་ལྷགས་ཏེ། དེས་ན། རྩུན་དུ་
ལྷགས་པ་ཞེས་བགྱིའོ། །

They neither enter into things that you can see, nor into words, nor into smells, nor into tastes, nor into things you can touch, nor into objects of the thought. And this again is precisely why we can say they have "entered the stream."

བཙམ་ལྡན་འདས། གལ་ཏེ་རྩུན་དུ་ལྷགས་པ་དེ་འདི་སྟེ་མ་དུ། བདག་གིས་རྩུན་དུ་
ལྷགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པོ། །སྟེ་མ་དུ་སེམས་པར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་དེའི་བདག་ཏུ་
འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྟོག་ཏུ་འཛིན་པ་

དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ།།

And if it happened, o Conqueror, that a stream-enterer were to think to themselves, "I have attained the goal of entering the stream," then they would begin to grasp to some self in it. And they would begin to grasp to a living being, and to something that lives, and to a person.

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྲིས་བཀའ་སྣལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས།
ལན་གཅིག་སྤྱིར་འོང་བ་འདི་སྣམ་དུ། བདག་གིས་ལན་གཅིག་སྤྱིར་འོང་བའི་
འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ། །སྣམ་དུ་སེམས་སམ།

Then the Conqueror spoke again:

What, o Subhuti, do you think? Do those who are to return but once ever think to themselves, "Now I have achieved the goal of returning but once"?

རབ་འབྱོར་གྲིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །དེ་ཅིའི་
སྤྲད་དུ་ཞེ་ན། གང་ལན་གཅིག་སྤྱིར་འོང་བ་ཉིད་དུ་ཞུགས་པའི་ཚེས་དེ་གང་ཡང་མ་
མཆིས་པའི་སྤྲད་དུ་སྟེ། དེས་ན། ལན་གཅིག་སྤྱིར་འོང་བ་ཞེས་བགྲིའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, they do not. And why is it so? Because it is impossible for there ever to be any such state, of having reached the point of needing to return but once. And this is precisely why we can call them "someone who needs to return but once."

Diamond Cutter Sutra

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྲིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱེམ་དུ་སེམས།
སྤྱིར་མི་འོང་བ་འདི་སྐྱེམ་དུ། བདག་གིས་སྤྱིར་མི་འོང་བའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པོ།
།སྐྱེམ་དུ་སེམས་སམ།

And once again did the Conqueror speak:

Subhuti, what do you think? Do those who need never return at all ever think to themselves, "Now I have achieved the goal of never having to return at all"?

རབ་འབྱོར་གྲིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །དེ་ཅི་དེ་
སྤྲད་དུ་ཞེ་ན། བཀའ་སྤྱིར་མི་འོང་བ་ཉིད་དུ་ཞུགས་པའི་ཚོས་དེ་བཀའ་ཡང་མ་མཚིས་
པའི་སྤྲད་དུ་སྟེ། དེས་ན། སྤྱིར་མི་འོང་བ་ཞེས་བགྲིའོ།།

Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, they do not. And why is it so? Because it is impossible for there ever to be any such state, of having reached the point of never needing to return at all. And this is precisely why we can call them "someone who need never return at all."

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྲིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱེམ་དུ་སེམས།
དགྲ་བཅོམ་པ་འདི་སྐྱེམ་དུ། བདག་གིས་དགྲ་བཅོམ་པ་ཉིད་ཐོབ་པོ། །སྐྱེམ་དུ་
སེམས་སམ།

Diamond Cutter Sutra

And the Conqueror said,

Subhuti, what do you think? Do those who have destroyed the foe ever think to themselves, "Now I have achieved the state of destroying the foe"?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །དེ་ཅི་འི་
སྤྲད་དུ་ཞི་ན། གང་དག་བཅོམ་པ་ཞེས་བགྱི་བའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་པའི་
སྤྲད་དུ་འོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས། གལ་ཏེ་དག་བཅོམ་པ་འདི་སྦྲུམ་དུ། བདག་གིས་
དག་བཅོམ་པ་ཉིད་ཐོབ་བོ། །སྦྲུམ་དུ་སེམས་པར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་དེའི་བདག་ཏུ་
འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །སེམས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། ལྷོག་ཏུ་འཛིན་པ་
དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་ལགས་སོ། །

To this Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, they do not. And why is it so? Because it is impossible for there ever to be any such state, of having destroyed the foe. For suppose, o Conqueror, that such a destroyer of the foe were to think to themselves, "Now I have achieved the state of destroying the foe." They again would then begin to grasp to some self in it. And they would begin to grasp to a living being, and to something that lives, and to a person.

བཅོམ་ལྡན་འདས། བདག་ནི། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་
པར་རྗེ་གས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ་རྣམས་ཀྱི་
མཚོག་ཏུ་བསྟན་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་བདག་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་དག་

བཅོམ་པ་ལགས་ཀྱང་།

O Conqueror, I declare that the Ones Thus Gone—those Destroyers of the Foe who are Totally Enlightened Buddhas—reside in the highest of all those states that are free of the mental afflictions. And I am, o Conqueror, a person who is free of desire; I am a Foe Destroyer.

བཅོམ་ལྡན་འདས། བདག་འདི་སྣམ་དུ། བདག་ནི། དག་བཅོམ་པ་འོ།། སྣམ་དུ་
མི་སེམས་ལགས་སོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས། གལ་ཏེ་བདག་འདི་སྣམ་དུ། བདག་
གིས་དག་བཅོམ་པ་ཉིད་ཐོབ་བོ། །སྣམ་དུ་སེམས་པར་གྱུར་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་
པས་བདག་ལ་རིགས་ཀྱི་བྱ་རབ་འབྱོར་ནི། ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ་
རྣམས་ཀྱི་མཚོག་ཡིན་ཏེ། ཅི་ལའང་མི་གནས་པས་ན། ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་
གནས་པ། ཉོན་མོངས་པ་མེད་པར་གནས་པ་ཞེས་ལུང་མི་སྟོན་ལགས་སོ།།

But I do not, o Conqueror, think to myself, "I am a Destroyer of the Foe." For suppose, o Conqueror, that I did think to myself, "I have attained the state of a Foe Destroyer." If I did think this way, then the One Thus Gone could never have given me the final prediction; he could never have said:

O son of noble family, o Subhuti, you will reach the highest of all those states that are free of the mental afflictions. Because you stay in no state at all, you have reached the state free of mental afflictions; you have reached what we call the "state free of mental afflictions."

Diamond Cutter Sutra

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་
སངས་རྒྱས་མར་མི་མཇོད་ལས་གང་སྤངས་པའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་དམ།

And then the Conqueror spoke again:

O Subhuti, what do you think? Was there anything at all which the One Thus Gone ever received from that One Thus Gone, the Destroyer of the Foe, the Perfectly Enlightened Buddha called "Maker of Light"?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་
སངས་རྒྱས་མར་མི་མཇོད་ལས་གང་སྤངས་པའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཆིས་སོ།།

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, there was not. There exists nothing at all which the One Thus Gone received from that One Thus Gone, the Destroyer of the Foe, the Perfectly Enlightened Buddha called "Maker of Light."

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་གང་
ལ་ལ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། བདག་གིས་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་བསྐྱབ་པར་བྱའོ། །ཞིས་
ཟེར་ན། དེ་ནི། མི་བདེན་པར་སྣང་བའོ། །

Diamond Cutter Sutra

Then the Conqueror spoke once more,

Suppose, o Subhuti, that some bodhisattva were to say, "I am working to bring about my paradise." This would not be spoken true.

དེ་ཅི་འདྲི་ཕྱིར་ཞེས་། རབ་འབྱོར་། ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་
བ་ནི། བཀོད་པ་དེ་དག་མེད་པར་དེ་བཞིན་གསུངས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཉེ།
དེས་ན། ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

Why is it so? Because the Ones Thus Gone have stated that these paradises, what we call "paradises," these lands that we work to create, do not even exist. And this is precisely why we can even call them "paradise."

རབ་འབྱོར་། དེ་ལྟ་བུས་ན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོས་འདི་
ལྟར་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །ཅི་ལའང་མི་གནས་པར་སེམས་
བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །གཟུགས་ལའང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །སྒྲ་
དང་། སྤྲི་དང་། རོ་དང་། རིག་བྱ་དང་། ཚོས་ལའང་མི་གནས་པར་སེམས་
བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

Since this is so, o Subhuti, those bodhisattvas who are great beings develop their wish without staying in these thoughts. They develop their wish without staying in anything at all. They develop their wish without staying in anything you can see. They develop their wish without staying either in sounds, nor in smells, nor in tastes, nor in things you can touch, nor in objects of the thought.

རབ་འབྱོར། འདི་ལྷ་སྟེ། དཔེར་ན། རྩེས་བུ་ཞིག་ལུས་འདི་ལྷ་བུར་གྱུར་ཏེ། འདི་
ལྷ་སྟེ། རིའི་རྒྱལ་པོ་རི་རབ་ཙམ་དུ་གྱུར་ན། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟོམ་དུ་སེམས།
ལུས་དེ་ཆེ་བ་ཡིན་ནམ།

O Subhuti, it is thus: Suppose, for example, that someone's body were to grow this large—suppose it were to grow as large as the king of all mountains, Mt. Sumeru. What do you think, Subhuti? Would that person's body be large?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། ལུས་དེ་ཆེ་བ་ལགས་སོ། །བདེ་
བར་གཤེགས་པ། ལུས་དེ་ཆེ་བ་ལགས་སོ། །དེ་ཅི་འོ་སྟོན་དུ་ཞེ་ན། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་དེ་དངོས་པོ་མ་མཆིས་པར་གསུངས་པའི་སྟོན་དུ་སྟེ། དེས་ན།
ལུས་ཞེས་བགྱིའོ། །དེ་དངོས་པོ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་
ཏེ། དེས་ན། ལུས་ཆེ་ཞེས་བགྱིའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, such a body would be large. o You who have Gone to Bliss, such a body would be large. And why is it so? Because Those Gone Thus have stated that it could never be a thing at all. And this is precisely why we can call it a "body." Because Those Gone Thus have stated that it could never be a thing at all, we call it a "large body."

བཙམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྐྱེལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟོམ་དུ་སེམས།
གཞུ་སྟུང་གི་བྱེ་མ་ཇི་སྟེད་པ་གཞུ་སྟུང་ཡང་དེ་སྟེད་ཁོ་ནར་གྱུར་ན། དེ་དག་གི་བྱེ་

མ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་མང་བ་ཡིན་ནམ།

And again did the Conqueror speak:

O Subhuti, what do you think? Suppose you counted every drop of water in the Ganges River, and then had exactly that many Ganges Rivers. Would the number of drops in this many Ganges Rivers be very many?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། གཞུ་སྤྱང་དེ་དག་ཉིད་ཀྱང་མང་
ལགས་ན། དེ་དག་གི་བྱེ་མ་ལྟ་སྟོས་ཀྱང་མི་འཚོལ།

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, if the amount of drops in just this one Ganges River is so great, then what need mention the amount of drops in so very many Ganges Rivers?

བཙམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། ཁྱོད་མོས་པར་བྱ། ཁྱོད་
གྱིས་ཁོང་དུ་ཚུད་པར་བྱའོ། །གཞུ་སྤྱང་དེ་དག་གི་བྱེ་མ་ཇི་སྟེད་པ་དེ་སྟེད་གྱི་འཇིག་
ཉིན་གྱི་ཁམས་གྱི་སྐྱེས་པ་འམ། བྱད་མེད་གང་ལ་ལ་ཞིག་གིས་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་
གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཙམ་པ་ཡང་དག་པར་
རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་བྱིན་ན། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟེ་མ་དུ་
སེམས། སྐྱེས་པ་འམ་བྱད་མེད་དེ། གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་མང་དུ་བསྐྱེད་དམ།

Diamond Cutter Sutra

Then the Conqueror said,

O Subhuti, try to imagine it. Try to comprehend it. Think now of a mass of planets equal in number to the number of drops in all these Ganges Rivers. And then imagine that some son or daughter of noble family has come and covered all of them with the seven kinds of precious substances, and then gone and made a gift of these planets to the One Gone Thus, to the Destroyer of the Foe, to the Totally Enlightened One, the Buddha.

What do you think, Subhuti? Would they create much merit from such a deed?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། མང་ལགས་སོ། །བདེ་བར་
གཤེགས་པ། མང་ལགས་ཏེ། སྐྱིས་པའམ་བུད་མེད་དེ། གཞི་དེ་ལས་བསོད་
ནམས་མང་དུ་བསྐྱེད་དོ། །

Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, many would it be. o You who have Gone to Bliss, it would be many. This son or daughter of noble family would indeed create much merit from such a deed.

བཙམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། གང་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་
ཁམས་དེ་སྐྱེད་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་
པ་དག་བཙམ་པ་ཡང་དག་པར་རྗེས་པའི་སངས་རྒྱས་ནམས་ལ་སྐྱིན་པ་བྱིན་པ་
བས། གང་གིས་ཚོས་གྱི་ནམ་གངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་

Diamond Cutter Sutra

བཅད་པ་ཙམ་བརྩུང་ནས་གཞན་དག་ལ་ཡང་བཤད་དེ་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་བསྟན་
ན། དེ་ཉིད་དེའི་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་
པ་བསྐྱེད་དོ། །

And the Conqueror said,

Yes Subhuti, suppose that someone did do this: suppose they did take all these planets, and cover them with the seven kinds of precious substances, and offer them as a gift to the One Gone Thus, the Destroyer of the Foe, the Totally Enlightened One, the Buddha. And now suppose that someone else held but a single verse of four lines from this particular presentation of the Dharma, and explained it to others, and taught it correctly. This second person would create much more merit from their action; their merit would be countless, and beyond all calculation.

ཡང་རབ་འབྱོར། ས་ཕྱོགས་གང་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཆོག་བཞི་
པའི་ཆོགས་སུ་བཅད་པ་ཙམ་འདོན་ཏམ། བཏོན་པའི་ས་ཕྱོགས་དེ། ལྷ་དང་། མི་
དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དུ་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་མཚོན་རྟེན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ན།

And I say to you further, o Subhuti: any place where even just a single verse of four lines from this particular presentation of the Dharma is read out loud, or has ever before been read out loud, thereby becomes a temple; it becomes a place where the entire world, along with its gods, and men, and demigods, can come and pay them honor.

ལྷ་ཞིག་ཚེས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལོན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། ལྷོག་པ་དང་།
 ཀུན་ལྷན་པར་བྱེད་པ་དང་། རྩལ་བཞིན་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དེ། རོ་མཚར་རབ་དང་
 ལྷན་པར་གྱུར་པ་ལྟ་ཅི་སྟོས། ས་སྟོབས་དེ་ན་སྟོན་པ་ཡང་བཞུགས་ཏེ། ལྷ་མའི་
 བཀས་བཞུན་དག་གྱུར་བཀས་སོ།།

And if this is so, then there is no need to say that any person who takes up this particular presentation of the Dharma, or who holds it, or who reads it, or who comprehends it, or who thinks of it in the proper way, thereby becomes someone who is truly wondrous. And this is because we can then say that the Teacher himself is in that place, as is every other spiritual teacher who has ever lived.

དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྤྲུལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྷན་འདས་ལ་ཚོ་དང་ལྷན་པ་རབ་འབྱོར་
 གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏེ། །བཅོམ་ལྷན་འདས། ཚེས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདིའི་
 མིང་ཅི་ལགས། ཇི་ལྟར་བཟུང་བར་བགྱི། དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་།

Thus did the Buddha speak.

And then the junior monk Subhuti addressed the following words, with great respect, to the Conqueror:

O Conqueror, what is the name of this particular presentation of the Dharma? How are we to consider it?

བཅོམ་ལྷན་འདས་གྱིས་ཚོ་དང་ལྷན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྤྲུལ་ཏེ།
 །རབ་འབྱོར། ཚེས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ཤེས་རབ་གྱི་ཕ་རོལ་དུ་སྟོན་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ།
 འདི་དེ་ལྟར་བཟུངས་ཤིག །

Diamond Cutter Sutra

Then the Conqueror spoke the following to the junior monk Subhuti:

Subhuti, this particular presentation of the Dharma is known as the "perfection of wisdom," and that is how you should consider it.

དེ་ཅི་འདྲི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཤེས་རབ་གྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་
སྤྱིན་པ་གང་གསུངས་པ་དེ་ཉིད་ཕ་རོལ་ཏུ་སྤྱིན་པ་མེད་པའི་སྤྱིར་ཏེ། དེས་ན། ཤེས་
རབ་གྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་སྤྱིན་པ་ཞེས་བྱའོ། །

Why is it so? Because, o Subhuti, that same perfection of wisdom spoken by the Ones Thus Gone is a perfection of wisdom that does not even exist. And this is precisely why we can call it the "perfection of wisdom."

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་གསུངས་པའི་
ཚོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་དམ། རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པས་གང་གསུངས་པའི་ཚོས་དེ་དག་གང་ཡང་མ་མཚིས་སོ། །

O Subhuti, what do you think? Is there any dharma at all which the Ones Thus Gone ever speak?

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, none of the dharmas ever spoken by the Ones Thus Gone exists at all.

Diamond Cutter Sutra

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟོན་དུ་སེམས།
སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་སའི་རྩལ་སྤྱ་རབ་ཇི་སྟོང་ཡོད་
པ་དེ་མང་བ་ཡིན་ནམ།

And the Conqueror spoke again:

O Subhuti, what do you think? If we took all the atoms of dust that exist in all the planets of the great world system—a system with a thousand of a thousand of a thousand planets—would that be a great many atoms of dust?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། སའི་རྩལ་དེ་མང་ལགས་སོ།
།བདེ་བར་གཤེགས་པ། མང་ལགས་སོ།།

Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it would indeed be a great many atoms of dust.
O One who has Gone to Bliss, a great many would that be.

དེ་ཅིའི་སྟོང་དུ་ཞེན། བཅོམ་ལྡན་འདས། སའི་རྩལ་གང་ལགས་པ་དེ། རྩལ་མ་
མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སྟོང་དུ་སྟེ། དེས་ན། སའི་རྩལ་
ཞེས་བགྱིའོ། །

And why is it so? Because, o Conqueror, the Ones Gone Thus have stated that whatever atoms of dust there may be are atoms of dust that could never exist. And this is precisely why we can call them "atoms of dust."

འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་གང་ལགས་པ་དེ་ཁམས་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་
པས་གསུངས་ཏེ། དེས་ན། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཞེས་བགྱིའོ། །

The Ones Thus Gone have stated as well that whatever planets there may be are planets that could never exist. And this is precisely why we can call them "planets."

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱམ་དུ་སེམས།
སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་ཅུ་གཉིས་པོ་དེ་དག་གིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་
བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྗོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སུ་བལྟའམ།

The Conqueror spoke once more:

O Subhuti, what do you think? Should we consider someone to be One Thus Gone, a Destroyer of the Foe, a Totally Enlightened One, a Buddha, just because they possess the 32 marks of a great being?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །དེ་ཅིའི་
སྲིད་དུ་ཞེ་ན། སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་ཅུ་གཉིས་པོ་གང་དག་དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་གསུངས་པ་དེ་དག་མཚན་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་
གསུངས་པའི་སྲིད་དུ་སྟེ། དེས་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མཚན་སུམ་ཅུ་ཅུ་
གཉིས་ཞེས་བགྱིའོ། །

Diamond Cutter Sutra

Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, we should not. Why is it so? Because these 32 marks of a great being described by Those Gone Thus were said, by Those Gone Thus, to be marks that could never exist. And this is precisely why we can call them "the 32 marks of One Gone Thus."

བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། ཡང་རབ་འབྱོར། སྐྱེས་པའམ་བྱུང་མེད་
གང་གིས་ལུས་གསུམ་གྱི་ལྷན་ལོངས་སུ་བཏང་བ་བས། གང་གིས་ཚོས་
ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚིག་བཞི་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཅམ་བཟུང་སྟེ་
གཞན་དག་ལ་ཡང་བསྟན་ན། དེ་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་
མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་དོ། །

Then the Conqueror said,

And I tell you further, o Subhuti: Suppose some woman or man were to give away their own body, and do this with as many bodies as there are drops of water in the Ganges. And suppose on the other hand that someone held even so little as four lines of verse from this teaching, and taught it to others. The second person would create much greater merit from their act than the former; their merit would be countless, and beyond all calculation.

དེ་ནས་ཚེ་དང་ལྷན་པ་རབ་འབྱོར་ཚོས་ཀྱི་ཤུགས་ཀྱིས་མཆི་མ་ཕྱུང་སྟེ། དེས་མཆི་
མ་ཕྱིས་ནས་བཅོམ་ལྷན་འདས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་དོ། །

Diamond Cutter Sutra

And then, by the sheer power of the teaching, the junior monk Subhuti began to weep. And when he had wiped away his tears, he spoke to the Conqueror in the following words:

འདི་ལྟར་ཚོས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པ་ནི། བཙོམ་
ལྡན་འདས། རོ་མཚར་ལགས་སོ། །བདེ་བར་གཤེགས་པ། རོ་མཚར་ལགས་སོ།
།བཙོམ་ལྡན་འདས། བདག་གི་ཡེ་ཤེས་སྐྱེས་ཚུན་ཆད་བདག་གིས་ཚོས་གྱི་རྣམ་
གྲངས་འདི་སྡོན་ནམ་ཡང་མ་ཐོས་སོ།།

This presentation of the Dharma given by Those Gone Thus, o Conqueror, is wondrous. O You who have Gone to Bliss, it is truly a wonder. O Conqueror, in all the time that has passed from the time I was able to gain wisdom until now, I have never heard such a presentation of the Dharma.

བཙོམ་ལྡན་འདས། མདོ་བཤའ་པ་འདི་ལ་གང་དག་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་
པར་འགྱུར་བའི་སེམས་ཅན་དེ་དག་ནི། རོ་མཚར་རབ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་
ལགས་སོ། །དེ་ཅིའི་སྣང་དུ་ཞེ་ན། བཙོམ་ལྡན་འདས། ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་
པ་གང་ལགས་པ་དེ་ཉིད་འདུ་ཤེས་མ་མཚེས་པའི་སྣང་དུ་སྟེ། དེ་བས་ན། ཡང་
དག་པར་འདུ་ཤེས་ཡང་དག་པར་འདུ་ཤེས་ཞེས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་
སོ།།

Diamond Cutter Sutra

O Conqueror, any living being who can think correctly of the sutra that you have just taught is wondrous in the highest. And why is it so? Because, o Conqueror, this same correct thinking is something that could never exist. And this is precisely why Those Gone Thus have spoken of thinking correctly; of what we call "thinking correctly."

བཅོམ་ལྷན་འདས། བདག་ཚེས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་བཤད་པ་ལ་རྟོག་ཅིང་མོས་པ་
ནི། བདག་ལ་མོས་པ་མ་ལགས་གྱི།

O Conqueror, the fact that I can feel this way towards this presentation of the Dharma that you have made, the fact that I believe in it, is for me no surprising belief.

བཅོམ་ལྷན་འདས། སྤྲད་མའི་ཚེ་སྤྲད་མའི་དུས་ལྔ་བརྒྱ་ཐ་མ་ལ་སེམས་ཅན་གང་
དག་ཚེས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལོན་པ་དང་། འཇིན་པ་དང་། ལྟོག་པ་
དང་། ཀུན་རྒྱུ་པར་བགྱིད་པ་དེ་དག་ནི། རོ་མཚར་རབ་དང་ལྷན་པར་འགྱུར་
ལགས་སོ།།

But when I think, o Conqueror, of those to come in the future—of those in the last five hundred who take up this particular presentation of the Dharma, or who hold it, or who read it, or who comprehend it—then truly do they seem to me wondrous in the highest.

ཡང་བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་དག་ནི། བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར།
སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། རྣོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་
ཤེས་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་ལགས་སོ།།

And these beings who come, o Conquering One, will not be beings who ever slip into any conception of something as a self; or into any conception of something as a living being; or into any conception of something as being alive; or into any conception of something as being a person.

དེ་ཅི་འདི་སྣང་དུ་ཞེན། བཅོམ་ལྡན་འདས། བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། སེམས་
ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། རྣོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་གང་
ལགས་པ་དེ་དག་ཉིད་འདུ་ཤེས་མ་མཚིས་པའི་སྣང་དུ་འོ། །དེ་ཅི་འདི་སྣང་དུ་ཞེན།
སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ནི། འདུ་ཤེས་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་སྣང་
དུ་འོ།།

And why is it so? Because, o Conqueror, these same conceptions—conceiving of something as a self, or as a living being, or as being alive, or as being a person—could never exist at all. And why is it so? Because the Enlightened Ones, the Conquerors, are free of every kind of conception.

དེ་སྣང་ཅེས་གསོལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་
འདི་སྣང་ཅེས་བཀའ་སྤྲུལ་ཏེ། །རབ་འབྱོར། དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་བཞིན་ཏེ།
མདོ་འདི་བཤད་པ་འདི་ལ་གང་དག་མི་སྣུག་མི་དང་ཞིང་དང་བར་མི་འགྱུར་

Diamond Cutter Sutra

བའི་སེམས་ཅན་དེ་དག་ནི། རོ་མཚར་རབ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ།།

And when Subhuti had spoken these words, the Conqueror spoke to the junior monk Subhuti as follows:

O Subhuti, thus it is, and thus is it. Any living being who receives an explanation of this sutra and who is not made afraid, and is not frightened, and who does not become frightened, is wondrous in the highest.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་ཞེས། རབ་འབྱོར། བ་རོལ་ཏུ་སྲིད་པ་དམ་པ་འདི་ནི། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་གསུངས་ཏེ། བ་རོལ་ཏུ་སྲིད་པ་དམ་པ་གང་དག་དེ་བཞིན་གཤེགས་
པས་གསུངས་པ་དེ། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་
ཀྱང་གསུངས་པའི་སྲིད་ཏེ། དེས་ན། བ་རོལ་ཏུ་སྲིད་པ་དམ་པ་ཞེས་བྱའོ། །

Why is it so? Because, o Subhuti, the One Thus Gone now speaks to you the highest perfection; and the highest perfection which the One Thus Gone now speaks to you is that same highest perfection which Conquering Buddhas beyond any number to count have spoken as well. And this is precisely why we can call it the "highest perfection."

ཡང་རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་བཟོད་པའི་བ་རོལ་ཏུ་སྲིད་པ་གང་ཡིན་པ་
དེ་ཉིད་བ་རོལ་ཏུ་སྲིད་པ་མེད་དོ། །

And I say to you further, o Subhuti, that the perfection of patience spoken by the Ones Thus Gone is a perfection that does not even exist.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། གང་གི་ཚོ་ག་ལི་རྒྱ་རྒྱལ་པོས་ངའི་ཡན་ལག་དང་།
 ཉིང་ལག་རྣམ་པར་བཅད་པར་གྱུར་པ་དེའི་ཚོ་ང་ལ་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་སམ།
 སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་སམ། ལྷོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་སམ། གང་ཟེག་ཏུ་འདུ་ཤེས་
 གྲང་མ་གྱུང་ཞིང་། ང་ལ་འདུ་ཤེས་ཅི་ཡང་མེད་ལ། འདུ་ཤེས་མེད་པར་གྱུར་པ་
 ཡང་མ་ཡིན་པའི་སྲིད་རོ།།

Why is it so? Because, o Subhuti, there was a time when the King of Kalingka was cutting off the larger limbs, and the smaller appendages, of my body. At that moment there came into my mind no conception of a self, nor of a sentient being, nor of a living being, nor of a person—I had no conception at all. But neither did I have no conception.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་དེའི་ཚོ་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་གྱུང་ན། དེའི་
 ཚོ་གཞོན་སེམས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གྲང་འབྱུང་ལ། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་།
 ལྷོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། གང་ཟེག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་གྱུང་ན། དེའི་ཚོ་གཞོན་
 སེམས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གྲང་འབྱུང་བའི་སྲིད་རོ།།

Why is it so? Suppose, o Subhuti, that at that moment any conception of a self had come into my mind. Then the thought to harm someone would have come into my mind as well.

The conception of some sentient being, and the conception of some living being, and the conception of some person, would have come into my mind. And because of that, the thought to harm someone would have come into my mind as well.

རབ་འབྱོར། ངས་མངོན་པར་ཤེས་ཏེ། འདས་པའི་དུས་ན་ང་ཚོ་རབས་ལྔ་བརྒྱར་
བཟོད་པར་སྐྱབ་ཞེས་བྱ་བའི་དྲང་སྲོང་དུ་གྱུར་པ་དེ་ན་ཡང་ང་ལ་བདག་ཏུ་འདུ་ཤེས་
མ་བྱུང་། སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་དང་། གང་ཟླ་
ཏུ་འདུ་ཤེས་པ་མ་བྱུང་ངོ། །

I see it, o Subhuti, with my clairvoyance: I took, in times past,
five hundred births as the sage called "Teacher of Patience."
And all during that time I never had any conception of a self,
nor of a living being, nor of something being alive, nor of a
person.

རབ་འབྱོར། དེ་ལྟ་བུས་ན། བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོས་འདུ་
ཤེས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་སྤངས་ཏེ་སྤྲོ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་
ཚུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

And this is why, o Subhuti, that the bodhisattvas who are
great beings give up every kind of conception, and develop
within themselves the Wish to achieve perfect and total
enlightenment.

གཟུགས་ལ་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །སྤྲོ་དང་། སྤི་དང་། རོ་དང་།
རེག་བྱ་དང་། ཚོས་ལའང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །ཚོས་མེད་པ་
ལའང་མི་གནས་པར་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །ཅི་ལའང་མི་གནས་པར་སེམས་
བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And they develop the Wish within them without staying in any of the things you see, nor in sounds, nor in smells, nor in tastes, nor in the things you can touch, nor in any object of the thought as well. Neither do they develop this Wish within them staying in what these objects lack. They develop the Wish without staying in anything at all.

དེ་ཅི་འདྲི་སྤྱིར་ཞེ་ན། གནས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་མི་གནས་པའི་སྤྱིར་ཏེ། དེ་བས་ན།
དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་འདི་སྐད་དུ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་མི་གནས་པར་སྤྱིན་
པ་སྤྱིན་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

And why is it so? Because these things to stay in never stay themselves. And this then is why the One Thus Gone has said that "Bodhisattvas should undertake the practice of giving without staying."

ཡང་རབ་འབྱོར། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་འདི་ལྟར་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་གྱི་དོན་
གྱི་སྤྱིར་སྤྱིན་པ་ཡོངས་སུ་གཏང་བར་བྱའོ། །སེམས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པ་གང་ཡིན་
པ་དེ་ཉིད་ཀྱང་འདུ་ཤེས་མེད་པ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་
ཅེས་གང་གསུངས་པ་དེ་བདག་ཉིད་ཀྱང་མེད་པའོ། །

And I say to you further, o Subhuti, that this is how bodhisattvas give all that they have, for the sake of every living being. And this same conception of anyone as a living being is a conception that does not exist; when the One Gone Thus speaks of "every living being," they too are living beings that do not even exist.

Diamond Cutter Sutra

དེ་ཅི་འདྲི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འགྲོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ནི། ཡང་དག་པར་གསུང་
བ། བདེན་པར་གསུང་བ། དེ་བཞིན་ཉིད་དུ་གསུང་བ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་
ནི། མ་ཚོར་བ་དེ་བཞིན་ཉིད་གསུང་བའི་ཕྱིར་རོ།།

And why is it so? Because, o Subhuti, the One Thus Gone is one who speaks right. He is one who speaks true. He is one who speaks precisely what is. The One Thus Gone is one that speaks, without error, precisely that which is.

ཡང་རབ་འགྲོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཚོས་གང་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་
རྒྱས་པའམ། བསྟན་པ་དེ་ལ་ནི། བདེན་པ་ཡང་མེད། རྣམ་པ་ཡང་མེད་དོ། །

And I speak to you further, o Subhuti, of that thing where Those Gone Thus reach some absolutely total enlightenment; and of that thing which is the Dharma that they teach. It has no truth, and it has no deception.

རབ་འགྲོར། འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན། མིག་དང་ལྡན་པའི་མི་ཞིག་སྐྱེན་པར་ལྷགས་
ན་ཅི་ཡང་མི་མཐོང་བ་དེ་བཞིན་དུ་གང་དངོས་པོར་ལྷུང་བས་སྐྱིན་པ་ཡོངས་སུ་
གཏོང་བའི་བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་བལྟའོ། །

This, Subhuti, is how it is. Think of the example of a man who has eyes to see, but who is sitting in the dark. He sees nothing at all. You should consider a bodhisattva who has fallen into things, and who then practices the act of giving, to be just like this man.

རབ་འབྱོར། འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན། ནམ་ལངས་ཏེ་ཉི་མ་ཤར་ནས་མིག་དང་ལྗན་
པའི་མིས་གཟུགས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་དག་མཐོང་བ་དེ་བཞིན་དུ་གང་དངོས་པོར་མ་
ལྟར་བས་སྦྱིན་པ་ཡོངས་སུ་གཏོང་བའི་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔར་བལྟའོ། །

And now, Subhuti, think of this man, a man who has eyes to see, as dawn breaks and the sun rises into the sky; think how then he sees a whole variety of different forms. You should consider a bodhisattva who has not fallen into things, and who then practices the act of giving, to be just like this man.

ཡང་རབ་འབྱོར། རིགས་ཀྱི་བྱུང་མ། རིགས་ཀྱི་བྱུ་མོ་གང་དག་ཚོས་ཀྱི་རྣམ་
གྲངས་འདི་ལེན་པ་དང་། འཛོལ་པ་དང་། ལྟོག་པ་དང་། ཀུན་རྒྱལ་པར་བྱེད་པ་
དང་། གཞན་དག་ལ་ཡང་རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྦྱོན་པ་དེ་དག་ནི། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པས་མཐུན། དེ་དག་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གཟིགས་ཏེ།
སེམས་ཅན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་
པར་འགྱུར་རོ།།

I speak to you further, o Subhuti, of those sons or daughters of noble family who take up this particular presentation of the Dharma, or who hold it, or who read it, or who comprehend it, or who go on to impart it to others in detail, and accurately. These are the kind of people that the Ones Gone Thus know. These are the kind of people that the Ones Gone Thus look upon. Any living being like these people has created a mountain of merit which is beyond all calculation.

Diamond Cutter Sutra

ཡང་རབ་འབྱོར། རྒྱུས་པའམ། བུད་མེད་གང་ཞིག་སྤྱོད་ཀྱི་ཚེ་ལུས་གསྐྱུ་
སྤྱང་གི་བྱེ་མ་སྟེད་ཡོངས་སུ་གཏོང་ལ། བྱེད་ཀྱི་དུས་དང་། བྱེ་བྱེད་ཀྱི་ཚེ་
ཡང་ལུས་གསྐྱུ་སྤྱང་གི་བྱེ་མ་སྟེད་ཡོངས་སུ་གཏོང་སྟེ། རྣམ་གྲངས་འདི་ལྟ་བུར་
བསྐྱལ་པ་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་འབུམ་ཕྱག་དུ་མར་ལུས་ཡོངས་སུ་གཏོང་བ་བས།

And I say to you further, o Subhuti: suppose there were some man or woman who could give away, in a single morning, their own body, the same number of times that there are drops of water in the Ganges River itself. And suppose then at midday, and in the evening, they would again give away their own body, the same number of times that there are drops of water in the Ganges River. And suppose they were to keep up this kind of behavior for many billion upon trillions of eons, giving their bodies away.

གང་གིས་ཚེས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ཐོས་ནས་མི་སྤོང་ན། དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་
བསོད་ནམས་ཆེས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བསྐྱེད་ན། གང་གིས་ཡི་
གོར་བྱིས་ནས་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། ལྟོག་པ་དང་། ཀུན་ཚུབ་པར་བྱེད་པ་
དང་། གཞན་དག་ལ་ཡང་རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ལྟ་ཅི་སྟོས།

I say to you that anyone who hears this particular presentation of the Dharma, and who never thereafter gives it up, creates much greater merit from this single act than the others do: their merit is countless, and beyond all calculation. And what need have I to mention then the merit of those who take it up by writing it down, or who hold it, or who read it, or who comprehend it, or who go on to impart it to others in detail, and accurately?

Diamond Cutter Sutra

ཡང་རབ་འབྱོར། ཚོས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ནི། བསམ་གྱིས་མི་བྲུབ་ཅིང་མཚུངས་
པ་མེད་དེ། ཚོས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ནི། ཐེག་པ་མཚོག་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་
པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་གྱི་དོན་དང་། ཐེག་པ་ལུལ་དུ་ཕྱིན་པ་ལ་ཡང་དག་པར་
ཞུགས་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་གྱི་དོན་གྱི་ཕྱིར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་སོ།།

Again I say to you, o Subhuti, that this presentation of the Dharma is inconceivably great, and beyond all compare. This presentation of the Dharma was spoken by the Ones Gone Thus for those living beings who have entered well into the highest of all ways; and it was spoken for those living beings who have entered well into the foremost of all ways.

གང་དག་ཚོས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། གྲོག་པ་དང་།
ཀུན་རྒྱུབ་པར་བྱེད་པ་དང་། གཞན་དག་ལ་ཡང་རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་
པ་དེ་དག་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མཁྱེན། དེ་དག་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་
པས་གཟིགས་ཏེ། སེམས་ཅན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ནི། བསོད་ནམས་གྱི་ཕུང་པོ་
དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་རོ།།

Think of those who take up this particular presentation of the Dharma, or hold it, or who read it, or who comprehend it, or who go on to impart it to others in detail, and accurately. These are the kind of people that the Ones Gone Thus know. These are the kind of people that the Ones Gone Thus look upon. Any living being like these people is possessed of a mountain of merit beyond all calculation.

བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བསམ་གྱིས་མི་བྲུབ་པ་དང་། མཚུངས་པ་མེད་པ་དང་།
 གཞལ་དུ་མེད་པ་དང་། ཚད་མེད་པ་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ཏེ། སེམས་ཅན་དེ་དག་
 ཐམས་ཅད་ངའི་བྱང་རྒྱལ་ཕྲག་པ་ལ་ཐོགས་པར་འགྱུར་རོ།།

They are possessed of a mountain of merit which is
 inconceivable, which is beyond all comparison, which cannot
 be measured, which is beyond all measure. Any such living
 being is one that I lift up, and carry forth upon my own
 shoulders, to the enlightenment I have reached.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་ཞེ་ན། རབ་འགྱོར། དམན་པ་ལ་མོས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཚོས་ཀྱི་རྣམ་
 བྲངས་འདི་མཉམ་པར་མི་རུས་ཏེ། བདག་ཏུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མ་ཡིན། སེམས་
 ཅན་དུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མ་ཡིན། རྟོག་ཏུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མ་ཡིན་ཞིང་། གང་
 ཟག་ཏུ་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱིས་མཉམ་པ་དང་། རྒྱང་བ་དང་། གཟུང་བ་དང་། རྟོག་པ་
 དང་། ཀུན་རྒྱལ་པར་བྱེད་མི་རུས་ཏེ། དེ་ནི། གནས་མེད་པའི་སྲིད་རོ།།

And why is it so? O Subhuti, those who are attracted to lesser
 things are incapable of hearing this presentation of the
 Dharma. Neither is it something for those who see some self,
 or for those who see some living being, or for those who see
 something that lives, or for those who see some person. They
 are incapable of hearing it; they are incapable of taking it up;
 they are incapable of holding it; they are incapable of reading
 it; and they are incapable too of comprehending it. There
 would never be any place for them to do so.

ཡང་རབ་འབྱོར། ས་ཕྱོགས་གང་ན་མདོ་སྡེ་འདི་སྟོན་པའི་ས་ཕྱོགས་དེ། ལྷ་དང་།
 མི་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དུ་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱིས་མཚོན་པར་འོས་པར་འགྱུར་རོ།
 །ས་ཕྱོགས་དེ་ཕྱག་བྱ་བར་འོས་པ་དང་། བསྐྱོར་བ་བྱ་བར་འོས་པར་ཡང་འགྱུར་རོ།
 །ས་ཕྱོགས་དེ་ནི། མཚོན་རྟེན་ལྷ་བུར་འགྱུར་རོ།།

And I say further to you, o Subhuti: Any place where this
 sutra is taught thereby becomes a place worthy of the offerings
 of the entire world, with its gods, and men, and demigods. It
 becomes a place which is worthy of their prostrations, and
 worthy of their circumambulations. That place becomes a
 temple.

རབ་འབྱོར། རིགས་ཀྱི་བྱུང་མ་རིགས་ཀྱི་བྱུ་མོ་གང་དག་འདི་ལྷ་བུའི་མདོ་སྡེའི་
 ཚིག་འདི་དག་ལེན་པ་དང་། འཇོན་པ་དང་། ལྟོག་པ་དང་། ཀུན་རྒྱལ་པར་བྱེད་པ་
 དེ་དག་ནི། མནར་བར་འགྱུར། །ཤིན་ཏུ་མནར་བར་འགྱུར་རོ།།

O Subhuti, any son or daughter of noble family who takes up
 a sutra like this, or who holds it, or who reads it, or who
 comprehends it, will suffer. They will suffer intensely.

དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། སེམས་ཅན་དེ་དག་གིས་ཚོ་རབས་སྡུ་མའི་མི་དགོ་
 བའི་ལས་ངན་སོང་དུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་གང་དག་བྱས་པ་དག་ཚོ་འདི་ཉིད་ལ་མནར་
 བས། ཚོ་རབས་སྡུ་མའི་མི་དགོ་བའི་ལས་དེ་དག་འབྱུང་བར་འགྱུར་ཏེ། སངས་
 རྒྱས་ཀྱི་བྱུང་རྒྱུ་ཀྱང་འཐོབ་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།།

Diamond Cutter Sutra

Why is it so? Because, o Subhuti, such beings are purifying non-virtuous karma from the entire string of their past lives, karma that would have taken them to the three lower realms. As they purify this karma, it causes them to suffer here in this life. As such they will succeed in cleaning away the karma of these non-virtuous deeds of their previous lifetimes, and they will as well achieve the enlightenment of a Buddha.

རབ་འབྱོར། ངས་མངོན་པར་ཤེས་ཏེ། འདས་པའི་དུས་བསྐྱལ་པ་གྲངས་མེད་པའི་
ཡང་ཆེས་གྲངས་མེད་པ་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་
རྗོགས་པའི་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད་གྱི་པ་རོལ་གྱི་ཡང་ཆེས་པ་རོལ་ན། སངས་
རྒྱས་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་འབུམ་ཕྱག་བརྒྱད་ཅུ་ཙུ་བཞི་དག་བྱུང་བ་ངས་མཉེས་པར་བྱས་
ཏེ། མཉེས་པར་བྱས་ནས་བྱུགས་མ་ཕྱུང་བར་བྱས་ཏེ།

Subhuti, I see this with my powers of clairvoyance. In days long past—over the course of countless eons that are themselves even more than uncountable—far beyond the time even before the time of the One Gone Thus, the Destroyer of the Foe, the Perfect and Totally Enlightened One named "Maker of Light"—there came 840 billion billion Buddhas. And I was able to please them all, and never disturb their hearts.

རབ་འབྱོར། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དག་ངས་མཉེས་པར་བྱས་ནས་
བྱུགས་བྱུང་བར་མ་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། ཕྱི་མའི་དུས་ལྡེ་བརྒྱ་ཐ་མར་གྱུར་པ་
ན། མདོ་སྡེ་འདི་ལེན་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་། ལྷོག་པ་དང་། ཀུན་རྒྱལ་པར་བྱེད་
པ་གང་ཡིན་པ་ལས། རབ་འབྱོར། བསོད་ནམས་གྱི་ཕུང་པོ་འདི་ལ་བསོད་ནམས་

Diamond Cutter Sutra

གྱི་ཡུང་པོ་སྤྲ་མས་བརྒྱའི་ཆར་ཡང་མི་ཤོད། ལྷོང་གི་ཆ་དང་། འབྲུམ་གྱི་ཆ་དང་།
གྲངས་དང་། ཆ་དང་། བགྲང་བ་དང་། དཔེ་དང་། ཟླ་དང་། ལྷུ་ཡང་མི་
བཟོད་དོ། །

But then Subhuti, there are those who, in the days of the last five hundred, will take up this sutra, and they will hold it, and they will read it, and they will comprehend it. And I tell you, o Subhuti, that the great mountains of merit that I collected from pleasing all those Buddhas, all those Conquerors, and from never disturbing their hearts, would not come to a hundredth of the mountains of merit that the ones to come will create. Nor would it come to a thousandth part, nor one part in a hundred thousand, nor any other countable part, any part at all; the difference could never be put in numbers; there is no example I could use; no comparison; no reason at all to attempt any comparison.

རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་དེའི་ཚེ་རིགས་གྱི་བྱུང་མ་རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་དག་བསོད་ནམས་
གྱི་ཡུང་པོ་ཇི་སྟེད་རབ་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་བའི་རིགས་གྱི་བྱུང་མ་རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་དེ་
དག་གི་བསོད་ནམས་གྱི་ཡུང་པོ་ངས་བརྗོད་ན། སེམས་ཅན་རྣམས་ལྷོ་ལྷོ་པོར་
འགྱུར་ཏེ། སེམས་འགྲུགས་པར་འགྱུར་རོ།།

And suppose, o Subhuti, that I were to describe just how many mountains of virtue would come to be possessed by one of these women or men of noble family, the ones to come who will create those mountains of merit. The living beings who heard me would go mad; their minds would be thrown into chaos.

ཡང་རབ་འབྱོར། ཚོས་གྱི་རྣམ་གྲངས་འདི་བསམ་གྱིས་མི་བྲལ་སྟེ། འདིའི་རྣམ་
པར་སྣོན་པ་ཡང་བསམ་གྱིས་མི་བྲལ་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །

I tell you further, o Subhuti; and you must understand it: this presentation of the Dharma is absolutely inconceivable; and how its power ripens in the future is nothing less than absolutely inconceivable as well.

དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚོ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་
ཏོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས། བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་
པས་ཇི་ལྟར་གནས་པར་བགྱི། ཇི་ལྟར་བསྐྱབ་པར་བགྱི། ཇི་ལྟར་སེམས་རབ་དུ་
གཟུངས་བར་བགྱི།

O Conquering One, what of those who have entered well into the way of the bodhisattva? How shall they live? How shall they practice? How should they keep their thoughts?

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ལ་བྱང་རྒྱལ་སེམས་
དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས་འདི་སྐད་དུ། བདག་གིས་སེམས་ཅན་
ཐམས་ཅད་སྤང་པོ་ལྷག་མ་མེད་པའི་སྤྱང་ན་ལས་འདས་པའི་དབྱིངས་སུ་ཡོངས་སུ་
སྤྱང་ན་ལས་བཟླའོ། །དེ་ལྟར་སེམས་ཅན་རྣམས་ཡོངས་སུ་སྤྱང་ན་ལས་བཟླས་
ཀྱང་སེམས་ཅན་གང་ཡང་ཡོངས་སུ་སྤྱང་ན་ལས་བཟླས་པར་གྱུར་པ་མེད་དོ།
།སྐམ་དུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And the Conqueror replied,

Subhuti, this is how those who have entered well into the way of the bodhisattva must think to themselves as they feel the Wish to achieve enlightenment:

I will bring every single living being to total nirvana, to that realm beyond all grief, where they no longer possess any of the heaps of things that make up a suffering person. Yet even if I do manage to bring all these living beings to total nirvana, there will be no living being at all who was brought to their total nirvana.

དེ་ཅི་འདྲི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འགྲོར། གལ་ཏེ་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་སེམས་ཅན་དུ་
འདུ་ཤེས་འཇུག་ན། བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་ལ། གང་ཟག་གི་བར་དུ་
འདུ་ཤེས་འཇུག་ན་ཡང་དེ་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱ་བའི་སྤྱིར་རོ།།

And why is it so? Because, Subhuti, if a bodhisattva were to slip into conceiving of someone as a living being, then we could never call them a "bodhisattva." And so too if they were to slip into thinking of someone in all the ways up to thinking of them as a person, neither then could we ever call them a "bodhisattva."

དེ་ཅི་འདྲི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འགྲོར། གང་བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་
པར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་མེད་པའི་སྤྱིར་རོ།།

Why is it so? Because, Subhuti, there doesn't even exist any such thing as what we have called "those who have entered well into the way of the bodhisattva."

Diamond Cutter Sutra

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྒྲུམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་
པ་མར་མི་མཛད་ལས་གང་སླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་
པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་དམ།

O Subhuti, what do you think? Was there anything at all which the One Thus Gone ever received from the One Thus Gone called "Maker of Light," which helped bring about my total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha?

དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྤྲུལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་ཚོ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་
གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏེ། །བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་
བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མི་མཛད་ལས་གང་སླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་
བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་ཡང་མ་མཚིས་སོ།།

Thus did the Conqueror speak, and then did the junior monk Subhuti reply to him, as follows:

O Conqueror, there never could have been anything at all which the One Thus Gone ever received from the One Thus Gone called "Maker of Light" which helped bring about your total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha.

དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་ཚོ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་ལ་
འདི་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྤྲུལ་ཏེ། །རབ་འབྱོར། དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། དེ་

Diamond Cutter Sutra

བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མི་མཛད་ལས་གང་གྲོན་མེད་པ་
ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་
དེ་གང་ཡང་མེད་དོ། །

Thus did he speak, and then did the Conqueror reply to the junior monk Subhuti, in the following words:

O Subhuti, it is thus, and thus is it. There is nothing at all which the One Thus Gone ever received from the One Thus Gone called "Maker of Light" which helped me bring about my total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha.

རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་
རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་འགའ་ཞིག་ཡོད་པར་གྱུར་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མི་
མཛད་གྱིས་ང་ལ་བྲམ་ཟེའི་བྱིན་ལྟུ། བྱོད་མ་འོངས་པའི་དུས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་
དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ལྷན་ཐུབ་པ་ཞེས་བྱ་བར་
འགྲུར་རོ། ། ཞེས་ལུང་མི་སྟོན་པ་ཞིག་ན།

And if there had been, o Subhuti, anything of the sort where the One Thus Gone reached his total enlightenment, well then the One Gone Thus, "Maker of Light," could never have granted me my final prediction, by saying—

O child of Brahman family, in days to come you will become One who has Gone Thus, a Destroyer of the Foe, a Totally Enlightened Buddha called "Able One of the Shakyas."

རབ་འབྱོར། འདི་ལྟར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་སླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་
 རྗོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྗོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་
 མེད་པས། དེའི་ཕྱིར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མར་མི་མཛད་གྱིས་ང་ལ་བུམ་ཟེའི་བྱིའུ།
 བྱོད་མ་འོངས་པའི་དུས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཙོམ་པ་ཡང་དག་པར་
 རྗོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ལྡན་ཕུག་ཕུབ་པ་ཞེས་བྱ་བར་འགྲུར་རོ།
 །ཞེས་ལུང་བསྟན་ཏོ། །

But since, o Subhuti, there was nothing of the sort where the One Thus Gone before you now reached his total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha, well then the One Gone Thus named "Maker of Light" did in fact grant me my final prediction, by saying—

O child of Brahman family, in days to come you will become One who has Gone Thus, a Destroyer of the Foe, a Totally Enlightened Buddha called "Able One of the Shakyas."

དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཡང་དག་པ་
 དེ་བཞིན་ཉིད་གྱི་ཚོག་སླ་དུགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།།

And why is it so? Because, o Subhuti, the very words "One Gone Thus" are an expression that refers to the real nature of things.

རབ་འབྱོར། གང་ལ་ལ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཙམ་པ་
ཡང་དག་པར་རྗེས་པའི་སངས་རྒྱུས་ཀྱིས་སྒྲ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྗེས་པའི་
བྱང་རྒྱལ་མངོན་པར་རྗེས་པར་སངས་རྒྱུས་སོ། ། ཞེས་ཟེར་ན། དེ་ལོག་པར་སྒྲ་
བ་ཡིན་ནོ། །

Now suppose, o Subhuti, that someone were to say, "The One Gone Thus, the Destroyer of the Foe, the Perfect and Totally Enlightened One, reaches his total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha." This would not be spoken true.

དེ་ཅིའི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་སྒྲ་ན་མེད་པ་ཡང་
དག་པར་རྗེས་པའི་བྱང་རྒྱལ་མངོན་པར་རྗེས་པར་སངས་རྒྱུས་པའི་ཚོས་དེ་
གང་ཡང་མེད་པའི་སྤྱིར་རོ། །

And why is it so, Subhuti? Because there is no such thing as One Gone Thus reaching their total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha.

རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཚོས་གང་མངོན་པར་རྗེས་པར་སངས་རྒྱུས་
པ་དེ་ལ་བདེན་པ་ཡང་མེད། རྒྱན་པ་ཡང་མེད་དེ། དེ་བས་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་
པས་ཚོས་ཐམས་ཅད་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་ཚོས་སོ། ། ཞེས་གསུང་ངོ། །

Diamond Cutter Sutra

Subhuti, this thing—where One Gone Thus has reached their total enlightenment—is something which involves neither anything which is real nor anything which is false. And this is why the Ones Gone Thus have said that "Every existing thing is something of the Buddhas."

།རབ་འབྱོར། ཚེས་ཐམས་ཅད་ཅེས་བྱ་བ་ནི། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཚེས་མེད་པ་ཡིན་
ཏེ། དེ་བས་ན། ཚེས་ཐམས་ཅད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚེས་ཞེས་བྱའོ། །

And when we speak of "every existing thing," o Subhuti, we are talking about every existing thing that has no existence. And this is, in fact, why we can call them "every existing thing" and say that they are "something of the Buddhas."

རབ་འབྱོར། འདི་ལྷ་སྟེ། དཔེར་ན། མི་ཞིག་ལུས་དང་ལྷན་ཞིང་ལུས་ཆེན་པོར་
གྱུར་པ་བཞིན་ནོ། །

You can think, o Subhuti, of the illustration of a person with a body, whose body becomes larger.

ཚོ་དང་ལྷན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྷན་འདས། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་མི་ཞིག་ལུས་དང་ལྷན་ཞིང་ལུས་ཆེན་པོ་ཞེས་གང་གསུངས་པ་དེ།
དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ལུས་མ་མཆིས་པར་གསུངས་ཏེ། དེས་ན། ལུས་དང་ལྷན་
ཞིང་ལུས་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And then the junior monk Subhuti spoke again:

O Conqueror, the One Gone Thus has just spoken of a person with a body, whose body becomes larger. This same body, the One Thus Gone has also stated, is a body that could never exist. And this is precisely why we can call them a "person with a body," or "a larger body."

བཅོམ་ལྷན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། བྱང་ཆུབ་
སེམས་དཔའ་གང་འདི་སྐད་དུ། བདག་གིས་སེམས་ཅན་རྣམས་ཡོངས་སུ་སྐྱེ་བར་
ལས་བཟོའོ། ཞེས་ཟེར་ན། དེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་མི་བྱའོ། །དེ་ཅིའི་
ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། གང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚོས་དེ་གང་
ཡང་ཡོད་དམ།

And then the Conqueror spoke again:

O Subhuti, this is how it is. Suppose some bodhisattva were to say, "I will bring all living beings to total nirvana." We could never then call them a "bodhisattva." Why is it so? Subhuti, do you think there is any such thing as what we call a "bodhisattva?"

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྷན་འདས། དེ་ནི། མ་མཆིས་ལགས་སོ།།

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, no such thing could ever be.

Diamond Cutter Sutra

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། དེ་བས་ན། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་ཚོས་ཐམས་ཅད་ནི། སེམས་ཅན་མེད་པ། སྲོག་མེད་པ། གང་ཟེག་
མེད་པའོ། །ཞེས་གསུང་ངོ། །

The Conqueror then said,

This is why, o Subhuti, that the One Thus Gone says that all existing things are such that no living being exists, and nothing that lives exists, and no person exists.

རབ་འབྱོར། བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་གང་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། བདག་གིས་ཞིང་
བཀོད་པ་རྣམས་བསྐྱབ་བོ། །ཞེས་ཟེར་ན། དེ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ།
།དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་
དེ་ནི། དེ་དག་བཀོད་པ་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཉི།
དེས་ན་ཞིང་བཀོད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

And suppose, o Subhuti, that some bodhisattva were to say, "I am working to bring about my paradise." That would not be spoken rightly. Why is it so? Because, o Subhuti, that paradise that you are working to bring about when you say "I am working to bring about my paradise" is something that the One Thus Gone has said that you could never bring about. And this is precisely why we can call them "paradises to bring about."

རབ་འབྱོར། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གང་ཞིག་ཚོས་རྣམས་ནི། བདག་མེད་པའོ།
ཚོས་རྣམས་ནི། བདག་མེད་པའོ། ཞེས་མོས་པ་དེ་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་
དག་བཙུག་པ་ཡང་དག་པར་རྗེས་པའི་སངས་རྒྱལ་གྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། ཞེས་བརྗོད་དོ། །

And suppose again, o Subhuti, that there were a bodhisattva who believed that no existing object has a self, that "no existing object has a self." This now is a person that the One Thus Gone, the Destroyer of the Foe, the Perfect and Totally Enlightened One would call a bodhisattva: a "bodhisattva."

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟེ་ལྷོ་ལྷོ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཤེད་སྤྱན་མངའ་མ།

O Subhuti, what do you think? Does the One Thus Gone possess the eyes of flesh?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙུག་ལྷན་འདས། དེ་དེ་ལྷོ་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པ་ལ་ཤེད་སྤྱན་མངའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is indeed so: the One Thus Gone does possess the eyes of flesh.

བཙུག་ལྷན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྟེ་ལྷོ་ལྷོ་སེམས། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ལྷོ་ལྷོ་སྤྱན་མངའ་མ།

Diamond Cutter Sutra

And the Conqueror said,

O Subhuti, what do you think? Does the One Thus Gone possess the eyes of a god?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། དེ་དེ་ལྟ་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པ་ལ་ལྟའི་སྤྱན་མངའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is indeed so: the One Thus Gone does possess the eyes of a god.

བཙམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཤེས་རབ་གྱི་སྤྱན་མངའམ།

And the Conqueror said,

O Subhuti, what do you think? Does the One Thus Gone possess the eyes of wisdom?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། དེ་དེ་ལྟ་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པ་ལ་ཤེས་རབ་གྱི་སྤྱན་མངའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is indeed so: the One Thus Gone does possess the eyes of wisdom.

Diamond Cutter Sutra

བཅོམ་ལྷན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་ཚོས་གྱི་སྤྱན་མངའ་མ།

And the Conqueror said,

O Subhuti, what do you think? Does the One Thus Gone possess the eyes of all things?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྷན་འདས། དེ་དེ་ལྟ་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པ་ལ་ཚོས་གྱི་སྤྱན་མངའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is indeed so: the One Thus Gone does possess the eyes of all things.

བཅོམ་ལྷན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སངས་རྒྱས་གྱི་སྤྱན་མངའ་མ།

And then the Conqueror said,

O Subhuti, what do you think? Does the One Thus Gone possess the eyes of an Enlightened Being?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྷན་འདས། དེ་དེ་ལྟ་ལགས་ཏེ། དེ་བཞིན་
གཤེགས་པ་ལ་སངས་རྒྱས་གྱི་སྤྱན་མངའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is indeed so: the One Thus Gone does possess the eyes of an Enlightened Being.

བཙམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱམ་དུ་སེམས།
གཞུ་ལྟུང་གི་བྱེ་མ་ཇི་སྐྱེད་པ་གཞུ་ལྟུང་ཡང་དེ་སྐྱེད་དུ་གྱུར་ལ། དེ་དག་གི་བྱེ་མ་ཇི་
སྐྱེད་པ་དེ་སྐྱེད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སུ་གྱུར་ན། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དེ་དག་
ཅི་མང་བ་ཡིན་ནམ།

Then the Conqueror said,

O Subhuti, what do you think? Suppose you had a quantity of Ganges Rivers equal themselves in number to the number of drops of water in the Ganges River. And suppose that every one of the drops of water in all these rivers became a separate planet. Would this be very many planets?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། དེ་དེ་ལྟ་ལགས་ཏེ། འཇིག་རྟེན་
གྱི་ཁམས་དེ་དག་མང་བ་ལགས་སོ།།

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is indeed so: that would be a great many planets.

བཙམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དེ་དག་
ན་སེམས་ཅན་ཇི་སྟེན་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་བསམ་པ་ཐ་དད་པའི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུ་ངས་
རབ་ཏུ་ཤེས་སོ།།

And the Conqueror said,

O Subhuti, I know, perfectly, the separate mindstreams—each of the thoughts—that each of the total number of living beings in each of these planets possesses.

དེ་ཅི་འདྲི་སྟེན་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། སེམས་ཀྱི་རྒྱུ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་རྒྱུ་མེད་པར་དེ་
བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སྟེན་ཏེ། དེས་ན། སེམས་ཀྱི་རྒྱུ་ཞེས་བྱའོ།།

Why is it so? Because, o Subhuti, that thing we call a "mindstream" is a mindstream that the One Thus Gone has said does not even exist. And this is precisely why we can call it a "mindstream."

དེ་ཅི་འདྲི་སྟེན་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། འདས་པའི་སེམས་ཀྱང་དམིགས་སུ་མེད། མ་
འོངས་པའི་སེམས་ཀྱང་དམིགས་སུ་མེད། ད་ལྟར་བྱུང་བའི་སེམས་ཀྱང་དམིགས་
སུ་མེད་པའི་སྟེན་རོ།།

And why is it so? Because, o Subhuti, a mind which is past is non-existent. And a mind in the future is non-existent. And a mind that is going on at the present is non-existent as well.

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྒྲུམ་དུ་སེམས། གང་གིས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་
 འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་འདི་རིན་པོ་ཆེ་སྒྲ་བདུན་གྱིས་ཡོངས་སུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྒྲིན་
 པ་བྱིན་ན། རིགས་གྱི་བྱུང་མ། རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་དེ། གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་
 མང་དུ་བསྐྱེད་དམ།

O Subhuti, what do you think? Suppose someone were to take all the planets of this great world system, a system with a thousand of a thousand of a thousand planets, and cover them all with the seven kinds of precious substances, and offer them to someone. Would that son or daughter of noble family create many great mountains of merit from such a deed?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། མང་ལགས་སོ། །བདེ་བར་
 གཤེགས་པ། མང་ལགས་སོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, many would it be. O You who have Gone to Bliss, it would be many.

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་
 བཞིན་ཏེ། རིགས་གྱི་བྱུང་མ། རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་དེ། གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་གྱི་
 སྤང་པོ་མང་དུ་བསྐྱེད་དོ། །རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་བསོད་ནམས་གྱི་སྤང་པོ་བསོད་
 ནམས་གྱི་སྤང་པོར་གྱུར་ན། བསོད་ནམས་གྱི་སྤང་པོ་བསོད་ནམས་གྱི་སྤང་པོ་ཞེས་
 དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་མི་གསུང་དོ། །

Diamond Cutter Sutra

The Conqueror said,

O Subhuti, thus it is, and thus is it. That son or daughter of noble family would indeed create many great mountains of merit from such a deed. And yet, o Subhuti, if these great mountains of merit were in fact great mountains of merit, then the One Thus Gone would never call these great mountains of merit "great mountains of merit."

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱམ་དུ་སེམས། གཟུགས་གྱི་སྐྱེ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པས་དེ་བཞིན་
གཤེགས་པར་བལྟའམ།

O Subhuti, what do you think? Should we ever consider someone One Gone Thus simply because they have attained the physical form of an Enlightened Being?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་ཏེ། གཟུགས་
གྱི་སྐྱེ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མི་བལྟའོ། །དེ་ཅིའི་སྐད་དུ་ཞེ་ན།
བཅོམ་ལྡན་འདས། གཟུགས་གྱི་སྐྱེ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ། གཟུགས་གྱི་སྐྱེ་ཡོངས་སུ་
རྗོགས་པ་ཞེས་བགྱི་བ་ནི། དེ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་
པས་གསུངས་པའི་སྐད་དུ་སྟེ། དེས་ན། གཟུགས་གྱི་སྐྱེ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ཞེས་
བགྱིའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is not so: we should never consider someone One Gone Thus simply because they have attained the physical form of an Enlightened Being. And why is it so? Because, o Conqueror, the attainment of the physical form of an Enlightened Being—this thing we call the "attainment of the physical form of an Enlightened Being"—is an attainment that the One Thus Gone has said could never exist. And this is precisely why we can even call it the "attainment of the physical form of an Enlightened Being."

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྲིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱམ་དུ་སེམས།
མཚན་ལྷན་སྐྱམ་ཚོགས་པས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟའམ།

Then the Conqueror said,

O Subhuti, what do you think? Should we ever consider someone One Gone Thus simply because they possess the exquisite marks of an Enlightened Being?

རབ་འབྱོར་གྲིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་ཏེ། མཚན་
ལྷན་སྐྱམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མི་བལྟའོ། །དེ་ཅི་འདྲི་སྤྲད་དུ་ཞེ་ན། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པས་མཚན་ལྷན་སྐྱམ་ཚོགས་པར་གང་གསུངས་པ་དེ། མཚན་ལྷན་
སྐྱམ་ཚོགས་པ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སྤྲད་དུ་སྟེ།
དེས་ན། མཚན་ལྷན་སྐྱམ་ཚོགས་པ་ཞེས་བགྱིའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is not so: we should never consider someone One Gone Thus simply because they possess the exquisite marks of an Enlightened Being. And why is it so? Because the marks of an Enlightened Being which have been described by the One Gone Thus are marks of an Enlightened Being that the One Gone Thus has said could never exist. And this is precisely why we can even call them "marks of an Enlightened Being."

བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྣམ་དུ་སེམས། དེ་
བཞིན་གཤེགས་པ་འདི་སྣམ་དུ། ངས་ཚོས་བསྟན་ཏོ་ཞེས་དགོངས་སོ། །སྣམ་ན།
རབ་འབྱོར། དེ་ལྟར་མི་བལྟ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་བསྟན་པ་ཚོས་དེ་
གང་ཡང་མེད་དོ། །

And the Conqueror said,

O Subhuti, what do you think? Does the One Thus Gone ever think to himself, "Now I will teach the Dharma?" If you think he does, then I tell you, o Subhuti, that you should never look at it that way, for there doesn't exist any Dharma that the One Thus Gone ever teaches.

རབ་འབྱོར། ལུ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཚོས་བསྟན་ཏོ། །ཞེས་
ཟེར་ན། རབ་འབྱོར། དེ་ནི། མེད་པ་དང་། འོག་པར་ཟིན་པས་ང་ལ་སྐྱུར་བར་
འགྱུར་རོ། །

Diamond Cutter Sutra

Subhuti, anyone who ever says that "The One Thus Gone teaches the Dharma" is talking about something that does not even exist; they are completely mistaken, and they are denying who I am.

དེ་ཅི་འདྲི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། ཚོས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་དམིགས་པར་འགྱུར་
བའི་ཚོས་བསྟན་པ་ཚོས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་དེ། གང་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།།

Why is it so? Because, o Subhuti, the teaching of the Dharma that you are thinking of when you say "teaching of the Dharma" is a "teaching of the Dharma" that does not exist at all.

དེ་ནས་བཅོམ་ལྷན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྷན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་གསོལ་ཏེ།
།བཅོམ་ལྷན་འདས། མ་འོངས་པའི་དུས་ན་སེམས་ཅན་གང་དག་འདི་ལྟ་བུའི་ཚོས་
བསྟན་པ་འདི་ཐོས་ནས་མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པར་འགྱུར་བ་མཚིས་སམ།

And then the junior monk again addressed the Conqueror, in the following words:

O Conqueror, will there be, in days to come, any living being who ever hears a teaching of the Dharma like this and who believes completely what it says?

བཅོམ་ལྷན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། རབ་འབྱོར། དེ་དག་ནི། སེམས་ཅན་
ཡང་མ་ཡིན། སེམས་ཅན་མེད་པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཅི་འདྲི་ཕྱིར་ཞེ་ན། རབ་
འབྱོར། སེམས་ཅན་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་དེ་དག་སེམས་

Diamond Cutter Sutra

ཅན་མིད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཉེ། དེས་ན། སེམས་ཅན་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

And the Conqueror replied,

O Subhuti, such beings will not be living beings, nor will they not be a living being. Why is it so? Because, o Subhuti, the things we call "living beings" are living beings that the Ones Gone Thus have said are not. And that is precisely why we can call them "living beings."

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྒྲུམ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གསུམ་པས་གང་སྐྱ་ན་མིད་པ་
ཡང་དག་པར་རྗོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་རྗོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་
དེ་གང་ཡང་ཡོད་དམ།

O Subhuti, what do you think? Is there any such thing as Ones Gone Thus reaching their total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha?

ཚོ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་བཞིན་
གསུམ་པས་གང་སྐྱ་ན་མིད་པ་ཡང་དག་པར་རྗོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་
རྗོགས་པར་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་གང་ཡང་མ་མཚིས་ལགས་སོ།།

The junior monk Subhuti replied,

O Conqueror, there could never be any such thing as the Ones Gone Thus reaching their total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha.

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། དེ་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་དེ་
བཞིན་ཏེ། དེ་ཚོས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ཅིང་མི་དམིགས་ཏེ། དེས་ན། ལྷན་མེད་པ་
ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཅེས་བྱའོ། །

And then the Conqueror said,

O Subhuti, thus it is, and thus is it. There is no such thing, not in the least: it is something non-existent. And that is precisely why we can even call it the "unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha."

ཡང་རབ་འབྱོར། ཚོས་དེ་ནི། མཉམ་པ་སྟེ། དེ་ལ་མི་མཉམ་པ་གང་ཡང་མེད་
པས་དེས་ན། ལྷན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཅེས་བྱའོ། །ལྷན་
མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་དེ་ནི། བདག་མེད་པ་དང་། སེམས་
ཅན་མེད་པ་དང་། སྲོག་མེད་པ་དང་། གང་ཟག་མེད་པར་མཉམ་པ་སྟེ། དགོ་བའི་
ཚོས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱའོ། །

I say to you further, o Subhuti, that this thing too is completely equal; there is nothing at all about it which is not equal. This too is precisely why we can call it the "unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha." This unsurpassed, perfect, and total state of a Buddha is "completely equal" in being something without a self, and without a living being, and without something that lives, and without any person. Every single thing which is virtue leads to this total enlightenment.

རབ་འབྱོར། དགོ་བའི་ཚོས་རྣམས་དགོ་བའི་ཚོས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་དག་དེ་
བཞིན་གཤེགས་པས་ཚོས་མེད་པ་ཉིད་དུ་གསུངས་ཏེ། དེས་ན་དགོ་བའི་ཚོས་
རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །

O Subhuti, the One Gone Thus has said that these same things of virtue that we are talking about when we speak of "things of virtue" are things of virtue that don't even exist. And this is precisely why we can call them "things of virtue."

ཡང་རབ་འབྱོར། རིགས་ཀྱི་བྱའམ། རིགས་ཀྱི་བྱ་མོ་གང་ལ་ལ་ཞིག་གིས་སྟོང་
གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་རིའི་རྒྱལ་པོ་རི་རབ་གང་དག་ཇི་
སྟེད་ཡོད་པ་དེ་ཙམ་གྱི་རིན་པོ་ཆེ་སྤྲ་བདུན་གྱི་ཡུང་པོ་མངོན་པར་བསྐྱས་ཏེ་སྤྱིན་པ་
བྱིན་པ་བས།

And I say to you further, o Subhuti: think of all the number of universal mountains that you would find on all the planets of this great world system: a system with a thousand of a thousand of a thousand planets. And suppose that some daughter or son of noble family were to pile together the same number of heaps of the seven precious things, each heap the same size as the mountain, and offer it as a gift to someone.

གང་གིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་བྱིན་པ་འདི་ལས་ཐ་ན་ཚོག་བཞི་པའི་ཚོགས་སུ་
བཅད་པ་ཙམ་བཟུང་ནས་གཞན་དག་ལ་ཡང་བསྐྱན་ན། རབ་འབྱོར། བསོད་
ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་འདི་ལ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་སྤྲ་མ་དེས་བརྒྱའི་ཆར་ཡང་མི་
ཕོད་པ་ནས་རྒྱའི་བར་དུ་ཡང་ཉེ་བར་མི་བཟོད་དོ། །

Diamond Cutter Sutra

Suppose that someone else were to take up, and teach to others, even so little as a single verse of four lines from this perfection of wisdom. I tell you, o Subhuti, that the mountain of created by the first person would not come to even a hundredth part of the mountain of merit created by the second; it would not come to any of the parts we spoke of before, all the way up to saying that there would be no reason to attempt any comparison between the two.

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱེ་ལ་དུ་སེམས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་འདི་སྐྱེ་ལ་དུ། ངས་
སེམས་ཅན་རྣམས་དགོལ་ལོ་ཞེས་དགོངས་སོ། །སྐྱེ་ན། རབ་འབྱོར། དེ་དེ་
སྐྱེ་མི་བལྟའོ། །དེ་ཅིའི་སྤྱིར་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གང་
བགོལ་བའི་སེམས་ཅན་དེ་དག་གང་ཡང་མེད་པའི་སྤྱིར་རོ། །

Subhuti, what do you think? Do the Ones Thus Gone ever think to himself, "I am going to free all living beings"? If you think that they do, then I tell you, o Subhuti, you should never look at it like this. And why is it so? Because, o Subhuti, there is no living being at all that Those Gone Thus could ever free.

རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སེམས་ཅན་གང་ལ་ལ་ཞིག་བགོལ་
བར་གྱུར་ན། དེ་ཉིད་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་བདག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར། སེམས་
ཅན་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྲོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། གང་ཟག་ཏུ་འཛིན་པར་འགྱུར་རོ། །

And if, o Subhuti, the One Gone Thus ever did free some living being, then he would be grasping to some self of the One Gone Thus, and to some living being, or to something that lives, or to some person of the One Gone Thus.

རབ་འབྱོར། བདག་ཏུ་འཛིན་ཅེས་བྱ་བ་ནི། དེ་འཛིན་པ་མེད་པར་དེ་བཞིན་
གཤེགས་པས་གསུངས་ན།
དེ་ཡང་གྲིས་པ་སོ་སེའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་བབྱང་ངོ། །

And the One Gone Thus, o Subhuti, has said that this very act that we call "grasping to some self" is a grasping to a self that does not even exist. It is, in fact, something that common beings, those who are still children, grasp to.

རབ་འབྱོར། གྲིས་པ་སོ་སེའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། དེ་དག་སྐྱེ་བོ་མེད་པ་ཉིད་
དུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་ཏེ། དེས་ན། གྲིས་པ་སོ་སེའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་
ཞེས་བྱའོ། །

And these same common beings, o Subhuti, those who are still children, are beings that the One Gone Thus has said never existed at all. And that's precisely why we can call them "common beings."

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྐྱེ་བུ་སེམས། མཚན་ཡུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་
གཤེགས་པར་བལྟའམ།

O Subhuti, what do you think? Should we consider someone One Gone Thus simply because they possess exquisite marks?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་ཏེ། མཚན་
ཡུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མི་བལྟའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is not so: we should never consider someone One Gone Thus simply because they possess the exquisite marks of One Gone Thus.

བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། དེ་དེ་བཞིན་ཏེ། མཚན་ཕུན་
སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མི་བལྟའོ། །རབ་འབྱོར། གལ་ཏེ་མཚན་
ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་བལྟ་བར་གྱུར་ན། འཁོར་ལོས་
བསྐྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ་ཡང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་བས་ན། མཚན་
ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མི་བལྟའོ། །

And the Conqueror said,

O Subhuti, thus it is, and thus is it. We should never consider someone the One Gone Thus just because they possess exquisite marks. If we were, Subhuti, to consider someone One Gone Thus simply because they possessed exquisite marks, then a Wheel Emperor would have to be One Gone Thus. As such, we should never consider someone One Gone Thus simply because they possess exquisite marks.

དེ་ནས་བཅོམ་ལྷན་འདས་ལ་ཚེ་དང་ལྷན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་
ཏོ། །བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་དོན་བདག་གིས་འཚལ་བ་ལྟར་ན།
མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མི་བལྟའོ། །

Diamond Cutter Sutra

Then the junior monk Subhuti addressed the Conqueror in the following words:

As far as I grasp the thrust of what the Conqueror has said, we should never consider someone One Gone Thus simply because they possess exquisite marks.

དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དེའི་ཚོ་ཚོགས་སུ་བཅད་པ་འདི་དག་བཀའ་སྤྱིལ་ཏོ།
།གང་དག་ང་ལ་གཟུགས་སུ་མཐོང་།
།གང་དག་ང་ལ་སྒྲུབ་ཤེས་པ།
།ལོག་པར་སྤོང་བས་ཞུགས་པ་སྟེ།
།སྟེ་བོ་དེ་དག་ང་མི་མཐོང་།

At this point then the Conqueror spoke the following lines of verse:

Whoever sees me in things you can see,
Whoever knows me in sounds to hear,
Is living in error, has given me up;
People like this cannot see me at all.

།སངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་ཚོས་ཉིད་བཟུ།
།འདྲིན་པ་རྣམས་ནི་ཚོས་ཀྱི་སྟེ།
།ཚོས་ཉིད་ཤེས་པར་བྱ་མིན་པས།
།དེ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་མི་རུས། །

Diamond Cutter Sutra

See that Buddhas are the nature of things.
Our guides are the Dharma bodies.
Those for whom this nature of things
Is beyond the things they know
Will never be able to know.

རབ་འབྱོར། འདི་ཇི་སྒྲུམ་དུ་སེམས། མཚན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་
གཤེགས་པ་དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སོ། །སྒྲུམ་དུ་
འཛིན་ན། རབ་འབྱོར། བྱོད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་མི་བལྟ་སྟེ། རབ་འབྱོར། མཚན་ཕུན་
སུམ་ཚོགས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་
སངས་རྒྱས་ཀྱིས་སྐྱེན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་པར་
རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་པ་མེད་དོ། །

O Subhuti, what do you think? Suppose a person thought to themselves that someone was One Gone Thus, a Destroyer of the Foe, a Perfect and Total Buddha, just because they possessed the exquisite marks of an Enlightened Being. Subhuti, you should never think the way they do. This is because, Subhuti, of the fact that there is no such thing as the exquisite marks meaning that One Gone Thus, a Destroyer of the Foe, a Perfect and Total Buddha, has reached their total enlightenment within the unsurpassed, perfect, and total state of an Enlightened Being.

རབ་འབྱོར། འདི་སྒྲུམ་དུ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་
ལྷགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཚོས་ལ་ལ་ཞིག་རྣམ་པར་བཤེག་གམ། ཆད་པར་བཏགས་པ་
སྒྲུམ་དུ་འཛིན་ན། རབ་འབྱོར། དེ་ལྟར་མི་བལྟ་སྟེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་

པ་ལ་ཡང་དག་པར་ལྷགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཚོས་གང་ཡང་རྣམ་པར་བཤེགས་པའམ།
ཆད་པར་བཏགས་པ་མེད་དོ། །

O Subhuti, suppose you were to think to yourself that those who have entered well into the way of the bodhisattva ever deny any particular thing that exists, or that they imagine that there is nothing which exists. You should never, Subhuti, think that this is so. Those who have entered well into the way of the bodhisattva never deny any particular thing, nor do they imagine that there is nothing which exists.

ཡང་རབ་འབྱོར། རིགས་ཀྱི་བྱུང་མ། རིགས་ཀྱི་བྱུ་མོ་གང་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་
ཁམས་གསུ་བྱེ་མ་སྟེད་དག་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན་གྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྤྱིན་
པར་བྱིན་པ་བས།

And I say to you again, o Subhuti: Suppose that some son or daughter of noble family were to take planets equal in number to the drops of water in the Ganges River, and cover them with the seven kinds of precious things, and offer it as a gift to someone.

བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་གང་ཞིག་ཚོས་རྣམས་བདག་མེད་ཅིང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་
བཟོད་པ་ཐོབ་ན། དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་ཆེས་མང་དུ་བསྐྱེད་
དོ།

Suppose on the other hand that a particular bodhisattva were able to gain the state of mastery towards the fact that no object in the universe has any self-nature, nor ever begins. This second person would create from his act mountains of merit that are infinitely greater than those of the first.

Diamond Cutter Sutra

ཡང་རབ་འབྱོར། བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་ཡོངས་སུ་
གཟུང་བར་མི་བྱའོ། །

I say to you again, o Subhuti, that bodhisattvas never gather into themselves great mountains of merit.

ཚོ་དང་ལྡན་པ་རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། བྱང་ཚུབ་སེམས་
དཔས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཡུང་པོ་ཡོངས་སུ་གཟུང་བར་མི་བྱ་གྱི་ལགས་སམ།

And the junior monk Subhuti then said,

O Conqueror, do you mean to say that bodhisattvas should never try to gather into themselves great mountains of merit?

བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། ཡོངས་སུ་གཟུང་མོད་གྱི་
ལོག་པར་མི་གཟུང་སྟེ། དེས་ན། ཡོངས་སུ་གཟུང་བ་ཞེས་བྱའོ། །

And the Conqueror replied,

Of course they should gather them in, Subhuti. But they should never gather them in in the wrong way. And this is precisely why we can call it "gathering them in."

རབ་འབྱོར། གང་ལ་ལ་ཞེས་འདི་སྐད་དུ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་བཞུད་དམ།
བྱོན་ཏམ། བཞེངས་སམ། བཞུགས་སམ། མནལ་བར་མཛད་དོ། །ཞེས་དེ་སྐད་
ཟེར་ན། དེས་ནི་ངས་བཤད་པའི་དོན་མི་ཤེས་སོ། །

Diamond Cutter Sutra

And suppose, o Subhuti, that someone were to say that "the One Thus Gone goes, and comes; and he stands, and sits; and he lies down as well." Such a person has failed to understand what I am teaching you here.

དེ་ཅི་འདྲི་སྲིད་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། གར་ཡང་མ་
བཞུད། གང་ནས་ཀྱང་མ་བྱོན་པའི་སྲིད་ཏེ། དེས་ན། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་
བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱའོ། །

Why is it so, Subhuti? Because the one we call "One Thus Gone" neither goes anywhere nor comes from anywhere. And this is precisely why we can call them "Ones Gone Thus, Destroyers of the Foe, Perfect and Totally Enlightened Ones."

ཡང་རབ་འབྱོར། དིགས་གྱི་བྱུང་མ། དིགས་གྱི་བྱུ་མོ་གང་གིས་སྣོང་གསུམ་གྱི་
སྣོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་སའི་རྩལ་རྣམས་ཇི་སྟེད་ཡོད་པ་དེ་དག་འདི་
སྟོན། དཔེར་ན། རྩལ་ཕྱ་རབ་གྱི་ཚོགས་བཞིན་དུ་སྤྲེམ་ར་བྱས་ན། རབ་འབྱོར།
འདི་ཅི་སྟོམ་དུ་སེམས། རྩལ་ཕྱ་རབ་གྱི་ཚོགས་དེ་མང་བ་ཡིན་ནམ།

And I say again to you, Subhuti. Suppose some daughter or son of noble family were to take all the atoms of dust that made up all the planets in the great world system, of a thousand of a thousand of a thousand planets. And suppose for example that they were to crush each of these atoms into a pile of even tinier atoms that were equal in number to all these atoms of the planets.

What do you think, Subhuti? Would the tiny atoms in these piles be very many?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས། དེ་དེ་ལྟར་ལགས་ཏེ། རྩལ་ཕྱ་
རབ་གྱི་ཚོགས་དེ་མང་བ་ལགས་སོ། །དེ་ཅིའི་སྣང་དུ་ཞེན། བཅོམ་ལྡན་འདས།
གལ་ཏེ་ཚོགས་ཤིག་མཆིས་པར་གྱུར་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་རྩལ་ཕྱ་རབ་གྱི་
ཚོགས་ཞེས་བཀའ་མི་སྣོལ་བའི་སྣང་དུ་འོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it is so: the tiny atoms in those piles would be very great in number. And why is it so? Because, o Conqueror, if such a pile were even possible, then the Conqueror would never have even bothered to mention any piles of tiny atoms.

དེ་ཅིའི་སྣང་དུ་ཞེན། བཅོམ་ལྡན་འདས་གྱིས་རྩལ་ཕྱ་རབ་གྱི་ཚོགས་ཞེས་གང་
གསུངས་པ་དེ་ཚོགས་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སྣང་དུ་
སྟེ། དེས་ན། རྩལ་ཕྱ་རབ་གྱི་ཚོགས་ཞེས་བགྱིའོ། །

And why is it so? Because the One Thus Gone has said that the "piles of tiny atoms" described by the Conqueror are piles that could never exist. And this is precisely why we can call them "piles of tiny atoms."

དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཞེས་
གང་གསུངས་པ་དེ། ཁམས་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་ཏེ།
དེས་ན། སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཞེས་བགྱིའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And the One Thus Gone has also said that those "planets in a great world system, a system of a thousand of a thousand of a thousand planets," are planets that could never exist. This is precisely why we can call them "planets in a great world system, a system of a thousand of a thousand of a thousand planets."

དེ་ཅི་འདྲི་སྒྲུབ་དུ་ཞེ་ན། བཅོམ་ལྷན་འདས། གལ་ཏེ་ཁམས་ཤེས་མཆིས་པར་གྱུར་ན།
དེ་ཉིད་རིལ་པོར་འཛིན་པར་འགྱུར་བའི་སྒྲུབ་དུ་འོ། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་རིལ་
པོར་འཛིན་པར་གང་གསུངས་པ་དེ། འཛིན་པ་མ་མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་
པས་གསུངས་ཏེ། དེས་ན། རིལ་པོར་འཛིན་པ་ཞེས་བགྲེའོ། །

Why is it so? Because, o Conqueror, if there were any such thing as a planet, then one would have to be grasping to it as one whole solid thing. And the One Thus Gone has said that the "tendency to grasp things as one whole solid thing" described by the One Thus Gone is a kind of grasping that could never exist anyway. And this is precisely why we can call it "grasping something as a whole solid thing."

བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། རིལ་པོར་འཛིན་པ་ཉིད་ནི།
ཐ་སྐད་དེ། ཚོས་དེ་ནི། བཅོམ་དུ་མེད་པ་ཡིན་ན། དེ་ཡང་གྲིས་པ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་
རྣམས་ཀྱིས་བཟུང་ངོ། །

And then the Conqueror said,

O Subhuti, this very tendency to grasp things as one whole solid thing is nominal; the thing is beyond all words. Nonetheless those who are still children—common beings—hold on to it.

རབ་འབྱོར། གང་ལ་ལ་ཞིག་འདི་སྐད་དུ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བདག་ཏུ་ལྟ་
བར་གསུངས་ཤིང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་སེམས་ཅན་དུ་ལྟ་བ་དང་། ལྟོག་ཏུ་
ལྟ་བ་དང་། གང་ཟུག་ཏུ་ལྟ་བར་གསུངས་སོ། །ཞེས་ཟེར་ན། རབ་འབྱོར། དེ་
ཡང་ཡང་དག་པར་སྒྲུབས་སྒྲུབ་ཡིན་ནམ།

And suppose, o Subhuti, that someone were to say: "The One Thus Gone talks about seeing something as a self. The One Thus Gone talks about seeing something as a living being. The One Thus Gone talks about seeing something as something that lives. And the One Thus Gone talks too about seeing something as a person." Do you think, Subhuti, that this would ever be said by someone who was speaking correctly?

རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། བཙམ་ལྡན་འདས། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །བདེ་
བར་གཤེགས་པ། དེ་ནི། མ་ལགས་སོ། །དེ་ཅི་འདི་སྐད་དུ་ཞེ་ན། བཙམ་ལྡན་
འདས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བདག་ཏུ་ལྟ་བར་གང་གསུངས་པ་དེ། ལྟ་བ་མ་
མཆིས་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སྐད་དུ་སྟེ། དེས་ན། བདག་ཏུ་
ལྟ་བ་ཞེས་བགྱིའོ། །

And Subhuti respectfully replied,

O Conqueror, it would not be so. O You who have Gone to Bliss, that would not be so. And why is it so? Because, o Conqueror, the One Gone Thus has said that this same seeing something as a self described by the One Gone Thus is a way of seeing things that could never exist anyway. And this is precisely why we can call it "seeing something as a self."

Diamond Cutter Sutra

བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྲུལ་པ། རབ་འབྱོར། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐེག་
པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་འདི་ལྟར་ཚོས་ཐམས་ཅད་ཤེས་པར་བྱ།
བལྟ་བར་བྱ། མོས་པར་བྱ་སྟེ། ཅི་ནས་ཚོས་སུ་འདུ་ཤེས་པ་ལ་ཡང་མི་གནས་པ་
དེ་ལྟར་མོས་པར་བྱའོ། །

Then the Conqueror said,

O Subhuti, this is how those who have entered well into the way of the bodhisattva should understand every single object in the universe. This is how they should see these things; this is how they should think of them. They should never live in a way where they conceive of anything as an object at all, and thus should they think of things.

དེ་ཅི་འདྲི་སྟེ་ཞེ་ན། རབ་འབྱོར། ཚོས་སུ་འདུ་ཤེས་ཚོས་སུ་འདུ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི།
འདུ་ཤེས་མེད་པར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་སྟེང་ཉ། དེས་ན། ཚོས་
སུ་འདུ་ཤེས་ཞེས་བྱའོ། །

Why is it so? Because, o Subhuti, the One Thus Gone has said that conceiving of something as an object, this thing we call "conceiving of something as something," is a conception that does not exist anyway. And this is precisely why we can call it "conceiving of something as something."

ཡང་རབ་འབྱོར། བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་གང་གིས་འཇིག་
རྟེན་གྱི་ཁམས་དཔག་ཏུ་མེད་ཅིང་གྲངས་མེད་པ་དག་རིན་པོ་ཆེ་སྒྲ་བདུན་གྱིས་རབ་
ཏུ་གང་བར་བྱས་ཏེ་སྦྱིན་པ་བྱིན་པ་བས།

And I say to you again, o Subhuti: Suppose some great bodhisattva were to take a countless number of planets, a number of planets beyond all calculation, and cover them with the seven kinds of precious things, and offer them as a gift to someone.

རིགས་གྱི་བྱུང་མ། རིགས་གྱི་བྱུ་མོ་གང་གིས་ཤེས་རབ་གྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་
ལས་ཐ་ན་ཆོག་བཞི་པའི་ཆོགས་སུ་བཅད་པ་ཅམ་སྒྲངས་ནས་འཇིན་ཏམ། ལྷོག་
གམ། ཀུན་རྒྱུ་པར་བྱེད་དམ། གཞན་དག་ལ་ཡང་རྒྱ་ཆེར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་
སྦྱོན་ན། དེ་ཉིད་གཞི་དེ་ལས་བསོད་ནམས་མང་དུ་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་
བསྐྱེད་དོ། །

Suppose on the other hand that some son or daughter of noble family were to take up even so little as a single verse of four lines from this perfection of wisdom, or hold it, or read it, or comprehend it, or teach it to others in detail, and accurately. They would from this act create infinitely more great mountains of merit, beyond all count, and beyond all calculation.

ཇི་ལྟར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྦྱོན་ཅེ་ན། ཇི་ལྟར་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་མི་སྦྱོན་པ་དེ་
བཞིན་དུ་སྦྱི། དེས་ན། ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྦྱོན་པ་ཞེས་བྱའོ། །

Diamond Cutter Sutra

And what would it be, to teach this perfection accurately to others? It would be just the same as not teaching it to others. And that is precisely why we can call it "teaching it to others, accurately."

།སྐར་མ་རབ་རིབ་མར་མི་དང་།
།སྐྱ་མ་བྱིལ་བ་ཚུ་བུར་དང་།
།མི་ལམ་སློག་དང་སློན་ལྟ་བུ།
།འདུས་བྱས་དེ་ལྟར་བལྟ་བར་བྱ། །

See anything
Brought about by causes
As like a star,
An obstruction of the eye,
A lamp, an illusion,
The dew, or a bubble;
A dream, or lightning,
Or else a cloud.

བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་དེ་སྐད་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ནས་གནས་བརྟན་རབ་འབྱོར་དང་།
བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་དེ་དག་དང་། འཁོར་བཞི་པོ་དག་སློང་དང་། དག་སློང་མ་
དང་། དག་བསྟེན་དང་། དག་བསྟེན་མ་དེ་དག་དང་།

When the Conqueror had spoken these words, then the elder Subhuti rejoiced. And so did the bodhisattvas there rejoice, and all four groups of disciples—the monks, and the nuns, and the men with lifetime vows, and the women with lifetime vows.

Diamond Cutter Sutra

ལྷ་དང་། མི་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དང་། འི་ཟུང་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཡི་རང་སྟེ་
བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ལ་མངོན་པར་བསྟོན་དོ། །

The entire world rejoiced: the gods, and humans, and near-gods, and spirits too. They rejoiced, and they sang the praises of what the Conquering One had spoken.

འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་རོལ་ཏུ་སྤྱིན་པ་དོན་ཅེ་གཙོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་
མདོ་རྗེ་གསུངས་སོ།

This then is the conclusion of "*The Diamond Cutter, An Exalted Sutra of the Greater Way on the Perfection of Wisdom.*"

The translation of this sutra from Sanskrit into Tibetan, and its update into the newer translation standard, were completed by the Indian master Shilendra Bodhi and Yeshe De.

The translation from Tibetan into English was completed by the American geshe Lobsang Chunzin, Michael Roach, with the assistance of the American woman with lifetime vows, Christie McNally, in the gardens of Prince Jeta, during the opening days of the third millenium after Christ.

It was translated at the request of the holy Salim Lee.